

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Obchodné vzťahy Slovenska a EÚ

(bakalárska práca)

Autor: Mária Kolesárová

Vedúci práce: : doc. Ing. Anna Klosová, CSc.

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a všetky citácie z prameňov som vyznačila.

V Prahe dňa 22. apríla 2010

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada poďakovala vedúcej mojej bakalárskej práce pani doc. Ing. Anne Klosovej, CSc, za odborné rady, vecné pripomienky a za celkovú pomoc pri písaní bakalárskej práce.

Obsah

Zoznam použitých skratiek	6
Úvod.....	8
1. Príprava Slovenska na vstup do EÚ.....	10
1.1. Chronológia prístupového procesu.....	10
1.2. Základné charakteristiky prístupového procesu	13
1.2.1. Prístupové kritéria - Kodanské kritériá.....	14
1.2.2. Biela kniha - nástroj zbližovania slovenského práva s právom ES/EÚ	15
1.2.3. Program PHARE	15
2. Charakteristika vývoja obchodných vzťahov Slovenska s EÚ. Trendy vývoja zahraničného obchodu a jeho štrukturálne zmeny.....	17
2.1. Zahraničný obchod a jeho vývoj	17
2.1.1. Situácia pred vstupom Slovenska do EÚ	18
2.1.2. Situácia po vstupe Slovenska do EÚ	22
2.2. Vývoj vzájomného obchodu SR s EÚ	25
2.3. Vývoj komoditnej štruktúry zahraničného obchodu SR s EÚ	29
2.4. Trendy vývoja zahraničného obchodu SR.....	32
2.5. Členstvo v EÚ a uplatňovanie spoločnej obchodnej politiky	33
2.5.1. Spoločná obchodná politika EÚ	33
2.5.2. Nástroje spoločnej obchodnej politiky.....	35
2.5.2.1. Spoločný colný sadzobník.....	35
2.5.2.2. Nástroje na ochranu obchodu	37
2.5.3. Obchodné vzťahy EÚ	37
2.5.3.1. Multilaterálna obchodná spolupráca - WTO	38
2.5.3.2. Bilaterálne obchodné vzťahy.....	39
2.5.4. Presadzovanie záujmov SR v EÚ a jej vplyv na tvorbu SOP EÚ	41
2.5.5. Dopady na obchod SR s tretími krajinami v súvislosti s uplatňovaním SOP	42
3. Zhodnotenie silných a slabých stránok vstupu Slovenska do EÚ	47
3.1. Ekonomické a neekonomické výhody vstupu do EÚ	47
3.1.1. Ekonomické výhody	47
3.1.2. Neekonomické výhody.....	49

3.2. Nevýhody vstupu do EÚ	49
Záver	51
Zoznam použitej literatúry	54
Zoznam tabuliek.....	62
Zoznam grafov	63
Zoznam príloh	64
Prílohy	65

Zoznam použitých skratiek

AP	automobilový priemysel
CEFTA	Central European Free Trade Agreement Stredoeurópske združenie voľného obchodu
ČSFR	Československá federatívna republika
EBA	Everything but Arms Všetko okrem zbraní
EFTA	European Free Trade Association Európske združenie voľného obchodu
EK	Európska komisia
EPA	Economic Partnership Agreements Hospodárske partnerské dohody
ER	Európska rada
ES	Európske spoločenstvo
EÚ	Európska únia
FOB	hodnota dovozu a vývozu, zahŕňajúca transakčnú hodnotu tovaru hodnotu služieb vykonaných na dodanie tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade Všeobecná dohoda o clách a obchode
GSP	General System of Preferences Všeobecný systém colných preferencií
HDP	hrubý domáci produkt
MFSR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MHSR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
mil. Sk	milión slovenských korún
mld. Sk	miliarda slovenských korún
mil. USD	miliarda amerických dolárov
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MP	Ministerstvo pôdohospodárstva
MZV	Ministerstvo zahraničných vecí

NBS	Národná banka Slovenska
OB	Obchodná bilancia
OSN	Organizácia spojených národov
PHARE	Poland and Hungary: Action for the Recontruction of the Economy Poľsko a Maďarsko: Pomoc pri ekonomickej reštrukturalizácii
RVHP	Rada vzájomnej hospodárskej pomoci
SITC	Štandardná medzinárodná klasifikácia obchodu
Sk	slovenská koruna
SOP	Spoločná obchodná politika
SR	Slovenská republika
SVE	Krajiny strednej a východnej Európy
ŠÚSR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TARIC	Tarif Intégré Communautaire Spoločný colný sadzobník
WTO	World Trade Organization Svetová obchodná organizácia
ZES	Zmluva o Európskom Spoločenstve
ZO	zahraničný obchod
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

Úvod

Od vzniku samostatného štátu sa Slovensko snažilo začleniť do spoločného priestoru EÚ a nájsť si v ňom svoje miesto ako suverénna krajina. Cesta to, ale nebola jednoduchá a vyžadovala si množstvo vyjednávanií a náročných príprav. Všetko to úsilie bolo nakoniec úspešne zavŕšené 1. mája 2004, kedy sa Slovensko zaradilo k pôvodným členom EÚ a spolu s ďalšími desiatimi postkomunistickými krajinami sa tak stalo súčasťou veľkého integračného zoskupenia Európskej únie.

V deň prijatia do EÚ sme sa vzdali veľkej časti svojej suverenity na úkor Európskeho spoločenstva a museli sme prijať všeobecné práva a povinnosti tzv. *acquis communautaire* t.j. spoločnú legislatívu platnú pre všetky členské štáty. Súčasťou toho bolo aj prijatie spoločnej obchodnej politiky a jej implementácia znamenala množstvo zmien v zahraničnoobchodnej politike a nakoniec i v samotnom obchode.

Vzhľadom k tomu, že Slovensko je malá ekonomika a patrí k jednej z najotvorenejších, je naša závislosť na zahraničnom obchode, predovšetkým na exporte, veľmi vysoká. Z toho prirodzene vyplýva, že vývoj na svetových a európskych trhoch, najmä u najväčších obchodných partnerov Slovenska, bude mať a má nesmierny vplyv na vývoj a úspech slovenskej ekonomiky. Potvrďuje to aj doterajší vývoj, keď v dôsledku globálnej finančnej krízy došlo k spomaleniu dynamiky rastu slovenskej ekonomiky.

Tieto a vyššie uvedené skutočnosti sú dôvodom, prečo som si túto tému vybrala za nosnú. Ukázať ako veľkou mierou nám členstvo v EÚ pomáha posilňovať vnútorné väzby a zároveň nadviazať nové obchodné vzťahy a tým sa lepšie zapájať do medzinárodného obchodu. Zároveň ukázať, aké má táto zvyšujúca sa prepojenosť ekonomík vplyv na fungovanie a hospodársky vývoj takých krajín ako je Slovensko. V neposlednom rade som chcela popísať fungovanie spoločnej obchodnej politiky a jej vplyv na obchodné vzťahy SR s tretími krajinami a zároveň uviesť ako veľmi bola a je pre Slovensko, ako malú krajinu v srdci Európy, účasť v tomto strategickom zoskupení dôležitá.

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo analyzovať obchodné vzťahy Slovenska s Európskou úniou, ich postupný vývoj od príprav na vstup do EU až po súčasnosť a nakoniec definovať hlavné prínosy a riziká vyplývajúce z členstva v EÚ.

Obsah práce je rozdelený na 3 kapitoly. Prvá kapitola je venovaná prípravám Slovenska na vstup do Únie, priebehu prístupového procesu a bližšiemu priblíženiu špecifických súčastí procesu integrácie krajín východného bloku. Kľúčovú časť práce som venovala samotnej analýze zahraničného obchodu Slovenska ako aj analýze obchodu SR s Európskou úniou a jeho komoditnej štruktúry s dôrazom na dovoz a vývoz ako hlavných determinantov zahraničného obchodu. Súčasťou kapitoly je i strednedobá prognóza ďalšieho smerovania zahraničného obchodu SR vrámci EÚ. Zvyšná časť sa venuje spoločnej obchodnej politike EÚ, jej charakteristike, popisu jej nástrojov, zmluvnému vymedzeniu obchodných vzťahov EÚ, ako aj jej vplyvom na obchodnú politiku SR a dopadmi na vzájomný obchod Slovenska s tretími krajinami. Tretia kapitola zhrňuje na záver slabé a silné stránky, ktoré so sebou členstvo v EÚ prináša a to ako v ekonomických tak i v neekonomických súvislostiach.

Dúfam, že moja práca bude prínosná pre tých, ktorý chcú lepšie pochopiť obchodné vzťahy medzi Slovenskom a Európskou úniou, ich vývoj, zmeny a ostatné súvislosti s postavením a pôsobením SR v jednotnej Európe i vo svete.

1. Príprava Slovenska na vstup do EÚ

Od vzniku samostanej Slovenskej republiky v roku 1993 bol vstup do Európskej únie (EÚ) považovaný za prioritu slovenskej zahraničnej politiky. Vzťahy Slovenska a EÚ mali od začiatku prístupového procesu stabilnú právnu a inštitucionálnu základňu, dynamicky sa rozvíjajú v politickej, hospodárskej a ďalších oblastiach.¹ Počiatky spadajú ešte do obdobia bývalej Českej a Slovenskej federatívnej republiky.

1.1. Chronológia prístupového procesu²

Tu nasleduje prehľad najdôležitejších udalostí, ktoré predchádzali vstupu Slovenska do EÚ, zoradených chronologicky:

- ***Asociačná dohoda - október 1993***

V Luxembursku SR podpísala Európsku dohodu o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými krajinami – asociačná dohoda, ktorá vstupuje do platnosti 1. februára 1995.

- ***Prihláška do Európskej únie - jún 1995***

Na summite EÚ v Cannes odovzdal predseda vlády Vladimír Mečiar oficiálnu Žiadosť SR o členstvo v Európskej únii francúzskemu prezidentovi Jacquesovi Chiracovi. Táto žiadosť je doplnená o Memorandum vlády SR, podľa ktorého je pre Slovensko strategickým cieľom získanie plného členstva v EÚ okolo roku 2000.

Summit v Cannes tiež schválil oficiálny dokument únie o základných podmienkach pripojenia asociovaných krajín k vnútornému trhu – tzv. Bielu knihu.

- ***Biela kniha - november 1995***

Vláde SR bola doručená Biela kniha – Príprava asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu Únie. Jej vypracovanie iniciovala Európska rada na summite v Essene (december 1994) a Európska komisia tento dokument prijala 3. mája 1995.

¹ Portál Euroinfo. *Vzťahy Slovenskej republiky a Európskej únie*. [on-line]. [cit. 2010-1-5]. <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1409>>

² Spracované podľa: Parlamenté fórum. Chronológia prístupového procesu. [on-line]. <<http://www.euroforum.nrsr.sk/euSection.aspx?location=1,23>>

Na základe Bielej knihy bolo na Slovensku vytvorených 23 gestorských skupín, ktoré prebrali úlohu a zároveň sa stali zodpovednými za implementáciu legislatívy ES/EÚ do slovenského právneho poriadku.

- ***Dotazník EK - apríl 1996***

Minister zahraničných vecí Juraj Schenk prevzal od veľvyslanca EK Georiosa Zawosa dotazník Európskej komisie. Slovensko odovzdáva odpovede na otázky v júli 1996 z dotazníka EK. Na jeho základe pripravila EK tzv. Posudok Európskej komisie k žiadosti Slovenska o členstvo v EÚ.

- ***Demarš EÚ – november 1997***

Slovenská vláda dostala začiatkom novembra demarš EÚ. V Štrasburgu bola prijatá rezolúcia Európskeho parlamentu o nevyhnutnosti rešpektovania ľudských práv a demokracie na Slovensku.

- ***Prvá a druhá vlna rozširovania - december 1997***

V júli predložila EK Európskemu parlamentu posudky k žiadostiam 10 štátov o členstvo v EÚ. Na základe nich doporučila v roku 1998 začať prístupové rokovania so šiestimi kandidátskymi krajinami - Českou republikou, Estónskom, Maďarskom, Poľskom, Slovinskom a Cyprom. V dôsledku porušovania ľudských práv bolo Slovensko zaradené do tej skupiny krajín, s ktorými EK nedoporučila začať prístupové rokovania, ale len prípravy na rozhovory a podrobné porovnávanie legislatívy so zákonodárstvom EÚ. Rada EÚ na summite v Luxembursku potvrdila, že v roku 1998 začne rokovania o vstupe s uvedenými šiestimi krajinami. Slovensko odovzdalo komisárovi EÚ pre zahraničné vzťahy Hansovi van der Broekovi Partnerstvo pre vstup a Národný program pre prijatie *acquis communautaire* v SR, ktoré patria k základným dokumentom približovania sa SR k EÚ.

- ***Otvorenie screeningu - apríl 1998***

Bol otvorený tzv. *acquis screening*, čo je analytické skúmanie *acquis*, ktoré je súčasťou rozširovacieho procesu s desiatimi asociovanými krajinami a Cyprom.

- ***Parlamentné voľby - september 1998***

Konajú sa demokratické parlamentné voľby, ktoré priniesli pozitívnu politickú zmenu – do čela vlády nastupuje Mikuláš Dzurinda po predchádzajúcej vláde V. Mečiara.

Táto zmena znamenala začiatok novej kvality vzťahov a intenzívnejšieho politického dialógu medzi SR a EÚ.

- ***Správy o pripravenosti SR na členstvo v EÚ – november 1998***

Uverejnenie Správy o pripravenosti Slovenska na členstvo v EÚ, ktorá však zachytila iba stav príprav na vstup v poslednom období vlády V. Mečiara. Bola vytvorená dohoda o vytvorení Pracovnej skupiny na vysokej úrovni pre odstraňovanie javov, ktoré bránili Slovensku zahájiť jednania o vstupe. Druhá správa z októbra 1999 bola pozitívnejšia. Správa EK zhodnotila významný pokrok SR v monohých oblastiach a zaradila Slovensko prakticky do prvej skupiny krajín, s ktorými EK navrhla začať prístupové rokovania.

- ***Helsinský summit - december 1999***

Helsinský summit EÚ rozhodol zahájiť v januári až februári 2000 so Slovenskom rozhovory o pristúpení.

- ***Otvorenie rokovaní o vstupe - február 2000***

V Bruseli sa začali oficiálne rokovania o vstupe Slovenska, Litvy, Lotyšska, Malty, Bulharska a Rumunska do EÚ. Slovensko predložilo Všeobecnú negociačnú pozíciu k rokovaniam o vstupe.

- ***Prvé kapitoly - marec 2000***

Ján Figel', hlavný vyjednávač SR pre vstup do Európskej únie, odovzdal v Bruseli pozičné dokumenty k ôsmim kapitolám európskej legislatívy.³ Tento krok oficiálne započal rozhovory o vstupe SR do EÚ. Celkový počet kapitol, ktoré muselo Slovensko pred svojím vstupom uzavrieť bol 31.

- ***Catch-up princíp - november 2001***

Pri rokovaníach sa Slovensku darilo výrazným spôsobom držať krok s kandidátskymi krajinami tzv. prvej skupiny. Po 17 mesiacoch sa SR dostalo s 19, predbežne uzavretými kapitolami na úroveň krajín, ktoré v tom čase rokovali o dva roky dlhšie a v praxi tak naplnila tzv. catch-up princíp t.j. princíp dobiehania.

³ 8 kapitol: vnútorné vzťahy, veda a výzkum, školstvo a vzdelanie, malé a stredné podniky, štatistiky, kultúra a audiovizia, spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a hospodárska súťaž

- ***Správa o pokroku za rok 2000***

Správa EK o pokroku Slovenska v pridružovaní pozitívne zhodnotila ďalšie kroky v prípravách na členstvo – prehĺbenie stability demokratických inštitúcií, zákonnosti, ľudských práv a ochrany menšín.

- ***Zaradenie ku krajinám na vstup do EÚ - december 2000***

Summit EÚ v Laekene zaradil Slovensko medzi desať kandidátskych krajín (Cyprus, Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovensko a Slovinsko), u ktorý sa za predpokladu dokončenia prístupových rokovaní do konca roka 2002, očakáva vstup do EÚ v roku 2004.

- ***Ukončenie prístupových rokovaní - december 2002***

Kodanský summit EÚ oficiálne ukončil prístupové rokovania Slovenska uzavretím posledných kapitol Poľnohospodárstvo a Financie a rozpočet. To znamenalo prijatie SR za člena EÚ 1. mája 2004.

- ***Zmluva o pristúpení - apríl 2003***

Bola podpísaná prístupová zmluva SR s EÚ. Uzavretím Zmluvy o pristúpení sa krajina, ktorá sa uchádza o vstup, zaviazala prevziať celé právo EÚ platné k momentu pristúpenia.

- ***Referendum - máj 2003***

Na Slovensku prebehlo úspešné referendum o vstupe SR do EÚ, kde viac ako 90 % občanov súhlasilo s členstvom SR v EÚ.

- ***Ratifikovanie Zmluvy o pristúpení - júl 2003***

Národná rada Slovenskej republiky ratifikovala Zmluvu o pristúpení k Európskej únii.

- ***Vstup Slovenska do EÚ – 1. máj 2004***

Slovenská republika sa stala členom Európskej únie.

1.2. Základné charakteristiky prístupového procesu

Súčasťou príprav asociovaných krajín na vstup do EÚ boli jednak ekonomické a politické kritéria prístupu, ktoré jednotlivé kandidátske krajiny museli pred vstupom spĺňať, bol vypracovaný dokument v oblasti uplatňovania legislatívy v podmienkach vnútorného trhu EÚ pre kandidátske krajiny a nakoniec nástroj, ktorý mal napomáhať

jednotlivým asociovaným krajinám pri aproximácii legislatívy. Pre lepšie pochopenie procesu integrácie Slovenska do EÚ, som sa ich pokúsila objasniť.

1.2.1. Prístupové kritéria - Kodanské kritériá⁴

Kodanské kritériá predstavujú rad politických a ekonomických podmienok, ktoré musia spĺňať všetky krajiny usilujúce o vstup do Európskej únie. Boli stanovené na stretnutí Európskej rady v Kodani 21. a 22. júna 1993. Ešte pred vstupom krajín strednej a východnej Európy neboli jasne stanovené kritériá pre získanie členstva v EÚ.

Krajina, ktorá usilovala o členstvo v Únii musela byť podľa Zmluvy o EÚ európskou krajinou a musela rešpektovať zásady, na ktorých je Únia založená. Práve rozšírenie o postkomunistické krajiny strednej a východnej Európy vyvolalo nevyhnutnosť formulácie podmienok na vstup do EÚ. Kodanské kritériá možno rozdeliť na tri hlavné okruhy:

- *Politické* – kandidátska krajina musí mať stabilné inštitúcie, ktoré zaručujú demokraciu, princípy právneho štátu, ľudské práva a ochranu menšín
- *Ekonomické* – kandidátska krajina musí mať fungujúcu trhovú ekonomiku, ktorá musí byť schopná čeliť konkurenčnému tlaku a tržným silám jednotného trhu EÚ
- *Kritériá spojené so schopnosťou implementovať *acquis communautaire** – kandidátska krajina musí mať schopnosť prevziať povinnosti vyplývajúce z členstva, vrátane cieľov politickej, hospodárskej a menovej únie (EMU)

Konečné rozhodnutie o vstupe kandidátskych krajín do EÚ však musí jednomyseľne schváliť Rada EÚ po konzultáciách s Európskou komisiou a po súhlase Európskeho parlamentu. Európska rada pozorne sleduje napredovanie každej kandidátskej krajiny vo vzťahu k plneniu podmienok členstva v EÚ.

Európska komisia vypracúvala každoročne pravidelné správy o pokroku, ktorý dosiahli krajiny v prípravách na vstup, zároveň obsahovali vyhodnocovanie plnenia týchto kritérií. Prvú správu o pokroku SR vypracovala EK v roku 1998, poslednú v roku 2004, tesne pred vstupom SR do EÚ.⁵

⁴ Spracované podľa: Portál Európskaunia. *Kodanské kritéria*. [on-line]. <http://www.európskaunia.sk/kodanske_kriteria>

⁵ Portál Euroinfo. *Vzťahy Slovenskej republiky a Európskej únie* [on-line]. <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1409>>

1.2.2. Biela kniha - nástroj zbližovania slovenského práva s právom ES/EÚ

„Dokument „Príprava asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu únie“, tzv. Biela kniha bola vypracovaná Európskou komisiou. Je súčasťou stratégie predchádzajúcej prijatiu asociovaných krajín strednej a východnej Európy do Európskej únie, ktorú prijala Európska rada v Essene v decembri 1994. Jej cieľom je pomôcť asociovaným krajinám pripraviť sa na fungovanie v podmienkach vnútorného trhu Európskej únie. Biela kniha určuje kľúčové opatrenia v každom sektore (23 sektorov) vnútorného trhu a navrhuje postup pri aproximácii legislatívy.“⁶

Biela kniha je súbor návrhov a odporúčaní pre legislatívnu prax v oblasti aproximácie práva. Z vecnej stránky sa zaoberá problematikou vnútorného trhu. Podáva výčet právnych a iných predpisov týkajúcich sa štyroch základných slobôd, voľného pohybu tovaru, ôsob, služieb a kapitálu. Biela kniha sa delí na dve časti: Prvá časť v sebe zahŕňa cieľ, kontext a koncepciu zbližovania práva. Objasňuje dôležitosť vnútorného trhu, jeho charakteristické znaky. V širšom kontexte oboznamuje so situáciou v krajinách strednej a východnej Európy v rámci ich zákonodárstva a štruktúry. Podrobnou prezentáciou zákonodárstva v oblasti vnútorného trhu Spoločenstva sa zaoberá druhá časť - Príloha. Je obsiahlejšia a ponúka analýzu kľúčových prvkov príslušného zákonodárstva, definuje štruktúry nutné na jeho zavedenie ako aj na zabezpečenie jeho dodržiavania a zároveň navrhuje postupnosti v jednotlivých sektoroch.⁷

1.2.3. Program PHARE

Program PHARE (**P**oland and **H**ungary: **A**ction for the **R**econtruction of the **E**conomy) vznikol rozhodnutím Rady ministrov Európskej únie v decembri 1989 ako program podpory hospodárskych a politických reforiem v Poľsku a Maďarsku. Od roku 1994 prešiel rôznymi zmenami až sa transformoval na nástroj zameraný na prípravu kandidátskych krajín v strednej Európe na členstvo v Únii. Cieľom je poskytovanie

⁶ MICHNÍK, Lubomír, ŠESTÁK, Jozef: *Slovensko a Európska únia – obchodná politika, vzájomné vzťahy*, Bratislava: Sprint vŕa, 1997, s. 174. [cit. 2010-24-4]. ISBN 80-88848-11-3

⁷ KUNOVÁ, Vlasta: *Od pridruženia ku vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie*. [on-line]. <
http://www.kbdesign.sk/cia/eu_pravo_na_slovensku/original/4%20Od%20pridruz%20k%20clenstvuPJK.htm>

podpory na dve najdôležitejšie priority pri prijímaní *acquis communautaire* – všeobecný systém pravidiel EÚ, ktorých dodržiavanie je záväzné pre každý členský štát: na budovanie inštitúcií a na podporu investícií.

Program PHARE aj naďalej pokračuje ako predvstupová pomoc s cieľom posilniť verejnú i štátnu správu nových kandidátskych krajín Turecka a Chorvátska.⁸

⁸ Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Projekty PHARE realizované v rezorte MF SR*. [on-line]. <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=4649>

2. Charakteristika vývoja obchodných vzťahov Slovenska s EÚ. Trendy vývoja zahraničného obchodu a jeho štrukturálne zmeny.

Ako základ charakteristiky vývoja obchodných vzťahov Slovenska s EÚ som zvolila zahraničný obchod – vývoz, dovoz a obchodnú bilanciu a ich vývoj od vzniku Slovenskej republiky až po súčasnosť. Jednak popisujem obchod Slovenska ako taký a jednak i obchod Slovenska s Európskou úniou jeho zmeny i zmeny v komoditnej štruktúre. Nakoniec uvádzam smerovanie zahraničného obchodu Slovenska. Druhá časť je zameraná na charakteristiku spoločnej obchodnej politiky, ktorá podstatne mení obchodné vzťahy a podmienky obchodovania v členských štátoch. V závere kapitoly analyzujem dopad spoločnej obchodnej politiky na obchod Slovenska s tretími krajinami.

2.1. Zahraničný obchod a jeho vývoj

Zahraničný obchod je súčasťou národného hospodárstva každej krajiny. Patrí k jednej z foriem prepojenia národného hospodárstva s tým svetovým. Ide o spôsob zapojenia národného hospodárstva jednej krajiny do medzinárodnej deľby práce s inými krajinami. Tým, že sa krajina zapája do medzinárodnej deľby práce, jej výrobné i dovozné možnosti sa rozširujú, čo má za následok úsporu národnej práce a tým hospodársky rast.⁹ Rozsah a úroveň zapojenia sa danej krajiny do medzinárodnej deľby práce závisí na niekoľkých faktoroch. Je to predovšetkým veľkosť národného trhu, výrobné možnosti jednotlivých firiem, prírodné bohatstvo, klímatické podmienky a iné skutočnosti napr. geografická poloha či politická situácia. Z toho vyplýva, že čím je krajina hospodársky vyspelejšia a politicky stabilnejšia, tým sú aj jej šance zapojiť sa do medzinárodnej deľby práce väčšie.

⁹ MAGNUS, Oto: *Trendy vývoja zahraničného obchodu vo svete*. Bakalárska práca, Banksá Bytrica: Bankovní institut vysoká škola Praha, Katedra ekonomie a financií. 2009. [on-line]. [cit. 2010-15-3]. < http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:oxyp-3IAmHwJ:is.bivs.cz/th/9695/bivs_b/BC_-_Oto_Magnus.doc >

Zahraničným obchodom môžeme nazvať tú časť sféry obehu tovaru, ktorá prekračuje hranice daného štátu, predstavuje jeho export a import, v širšom kontexte zahŕňa i výmenu služieb a nehmotných práv. Jeho význam je ako ekonomický a politický tak i kultúrny.

2.1.1. Situácia pred vstupom Slovenska do EÚ

Vzhľadom na malý vnútorný trh, patrí Slovensko ku krajinám, kde zahraničný obchod predstavuje kľúčový význam. Menšie krajiny sú totiž obvykle závislejšie na dovoze surovín a materiálov zo zahraničia a zároveň závislejšie na umiestňovaní domácej výroby na trhoch iných krajín. Zahraničný obchod sa v mnohých prípadoch výrazne odráža na ekonomickom raste krajiny. Z tohto hľadiska je Slovensko spomedzi susedných krajín štátom s najviac otvorenou ekonomikou.¹⁰

„Podobne ako iné oblasti ekonomiky, aj oblasť zahraničného obchodu významne zasiahol proces transformácie. Od začiatku transformácie sa v oblasti zahraničného obchodu ukazujú dva základné problémy, výrazná deficitnosť tovarovej výmeny so zahraničím a nedostatočné zmeny v komoditnej štruktúre obchodu.“¹¹

Obdobie rokov 1991-1993 je poznamenané záporným saldom zahraničného obchodu. Po niekoľkých rokoch recesného vývoja zaznamenala ekonomika Slovenska v roku 1994 priaznivé makroekonomické výsledky. Zatiaľ čo celkový domáci dopyt (v stálych cenách) za rok 1994 sa znížil o 2,6 % a dovoz klesol o 5,9 %, vývoz tovarov a služieb sa zvýšil o 7,1 %. Dôležitým stimulom pre rast slovenského exportu bolo postupujúce jednak hospodárske oživenie vo vyspelých trhových ekonomikách tak aj 10% devalvácia slovenskej koruny v roku 1993, ktorá zlepšila cenovú konkurencieschopnosť slovenskej výroby a taktiež zavedenie 10% dovoznej prirážky. Výrazný nárast vývozu pri viacerých obmedzeniach, ktoré hospodárska politika kládla dovozu, sa odzrkadlil v aktívnom salde obchodnej bilancie (prebytok 2,6 mld. Sk, viz. Tab. č. 1), čo v konečnom dôsledku napomohlo podstatnému zlepšeniu platobnej bilancie

¹⁰ Ekonomický aspekt trvalo udržateľného rozvoja. [on-line]. [cit. 2010-20-3]. <www.uniag.sk/SKOLA/rvv/doc/Kapitola_IIb.rtf>

¹¹ MARCINČIN, Anton, BEBLAVÝ, Miroslav: *Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*, Bratislava: Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu, 2000, s. 139., [cit. 2010-2-4]. ISBN 80-968147-1-0

a zvýšení devízových rezerv. Oživenie hospodárstva pokračovalo aj v roku 1995. Zahraničný obchod i naďalej vykazoval prebytok, ale už nižší v porovnaní s predchádzajúcim rokom (2004 – 27, 3 mld. Sk, 2005 – 9,4 mld. Sk). Po dvoch rokoch priaznivého vývoja platobnej bilancie sa v roku 1996 začalo prejavovať rýchle a výrazné zhoršenie bežného účtu s negatívnymi dôsledkami na ekonomický vývoj krajiny. Pasívne saldo zahraničného obchodu, ktoré sa od roku 1996 stalo trvalým javom negatívne ovplyvňujúcim platobnú bilanciu, malo v priebehu jednotlivých rokov narastajúcu tendenciu a spôsobovalo každoročné zvyšovanie vonkajšej nerovnováhy vyjadrenej deficitom bežného účtu. Schodok bežného účtu dosiahol hodnotu 72,7 mld. Sk (t.j. 10,1 % z HDP), pri medziročnom náraste o 8,6 mld. Sk. Tento stav bol výsledkom viacerých faktorov, medzi ktoré možno zaradiť pretrvávajúcu zlú štruktúru ekonomiky, vysokú energetickú náročnosť výroby, nedostatky v marketingu a pod. Slovenská ekonomika je zameraná na oblasť prvovýroby, pričom vstupy do výroby sa nedostatočne zhodnocujú, čo spôsobuje ťažkosti v jej efektívnom zapájaní sa do vonkajších ekonomických vzťahov.

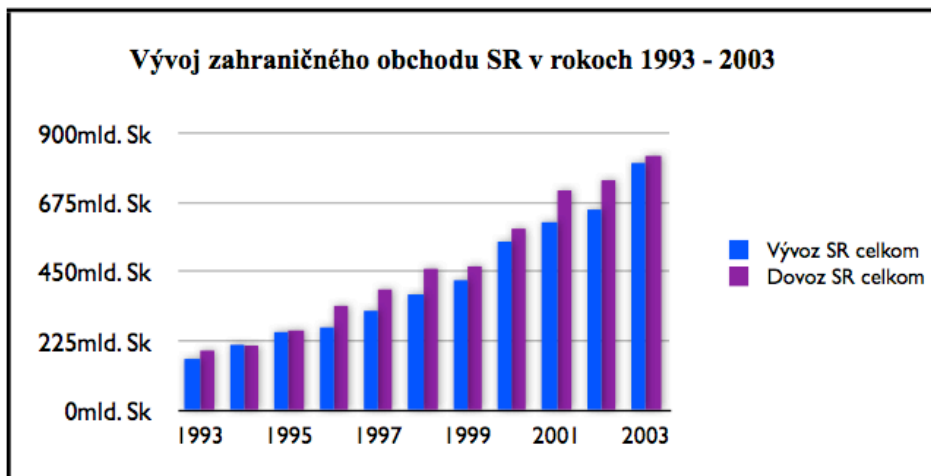
V roku 1997 vykazovalo saldo vývozu a dovozu aj naďalej záporné hodnoty avšak nižšie ako v minulost. K pokračujúcej vonkajšej nerovnováhe sa pridala i nerovnováha na domácom trhu. V roku 1998 sa nepriaznivý vývoj prejavil najviac. Dôsledkom toho bol vysoký deficit zahraničnoobchodnej bilancie, ktorý prevýšil hranicu 10 % nominálneho HDP. Nárast deficitu bol dôsledkom absencie reštrukturalizácie priemyslu a taktiež neschopnosťou presadiť sa vo väčšej miere na zahraničných trhoch a zachovaním fixného kurzu slovenskej koruny, ktorý trval až do októbra 1998. V dôsledku zhodnocovania slovenskej koruny, dochádzalo k zlacňovaniu dovozov a znižovaniu konkurencieschopnosti cien slovenského vývozu.¹²

V roku 1999 došlo na jednej strane k spomaleniu ekonomickej výkonnosti, k rastu inflácie a nezamestnanosti, ale na strane druhej sa postupne obnovovala vonkajšia a vnútorná rovnováha. Zhoršenie niektorých makroekonomických ukazovateľov bolo dôsledkom doznievania vplyvu nepriaznivých tendencií z predchádzajúcich rokov, ako aj dôsledkom opatrení vlády SR na ozdravenie ekonomiky. Po prijatí stabilizačných

¹² MARCINČIN, Anton, BEBLAVÝ, Miroslav: *Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*, Bratislava: Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu, 2000, str. 141, ISBN 80-968147-1-0

opatrení sa deficit zahraničného obchodu znížil takmer o polovicu oproti roku 1998.

Graf. č. 1: *Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 1993-2003 (v mld. SK)*

Zdroj: vlastná úprava, údaje z Ministerstva hospodárstva SR

Opatrenia na ozdravenie ekonomiky, ktoré prijala vláda SR od mája 1999, poznamenali vývoj ekonomiky aj v roku 2000. Pozitívne efekty stabilizačných opatrení sa prejavili dosiahnutou makroekonomickou rovnováhou – znížil sa deficit zahraničného obchodu a zlepšil sa vývoj vo verejných financiách. Po dvoch rokoch stabilizácie vo vývoji platobnej bilancie sa v roku 2001 slovenské hospodárstvo ocitlo znova v prostredí prehlbujúcej sa vonkajšej makroekonomickej nerovnováhy. Deficit obchodnej bilancie dosahuje rekordných 103 mld. SK, čo predstavovalo 10,8 % z HDP (viz. Tab. č. 2). Tento fakt najlepšie dokumentuje Graf č. 1, kde môžeme vidieť, že rozdiel medzi celkovým dovozom a vývozom je najviditeľnejší práve v roku 2001. Dôvodom bolo jednak spomalenie rastu exportu tovarov a služieb o viac než polovicu a tiež fakt, že vplyvom zvýšenia investičného a súkromného dopytu sa dynamika dovozu držala nad úrovňou 20 %.

Nasledúce roky 2002 a 2003 poukazovali na priaznivejší vývoj predovšetkým v dôsledku zvyšovania exportnej výkonnosti a znižovania dovoznej náročnosti. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP sa znížil z 8,7 % v roku 2002 na 2 % v roku 2003. Tento vývoj bol ovplyvnený najmä dynamickým rastom vývozu, ktorý sa realizoval aj napriek útlmu ekonomickej aktivity našich najvýznamnejších obchodných partnerov. Zvýšenie exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky v rozhodujúcej miere súviselo s priamymi zahraničnými investíciami realizovanými v predchádzajúcich rokoch, pričom

najdynamickejší rast vývozu zaznamenal automobilový priemysel. Obchodná bilancia skončila v roku 2003 pasívnym saldom vo výške 23,4 mld. Sk pri medziročnom poklese o 72,5 mld. Sk. Na poklese deficitu zahraničného obchodu sa podieľala hlavne vyššia dynamika rastu fyzického objemu vývozu v porovnaní s dynamikou dovozu. K výsledku zahraničného obchodu v roku 2003 prispel aj vývoj výmenných relácií ovplyvnený poklesom celkového indexu dovozných a rastom indexu vývozných cien, ako aj medziročným posilňovaním nominálneho kurzu koruny voči všetkým hlavným menám.

Tab. č. 1: *Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 1993–2000 (v mld. Sk)*

Makroekonomický ukazovateľ	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Vývoz (fob)	168, 114	214,375	255,096	270,643	324,017	377,807	423,648	548,527
Dovoz (fob)	195,034	211,811	260,791	340,903	393,973	460,736	468,892	590,275
Saldo obchodnej bilancie	-26, 92	2, 564	-5,695	-70,26	-69,96	-82,93	-45,24	-41,75
OB/HDP v %	-6,5	0,5	-1	-11	-10	-10,6	-5,4	-4,5

Zdroj: vlastná úprava, údaje z Euroekonom.sk

Tabuľka č.1 a 2 potvrdzujú pomerne dynamický vývoj zahraničného obchodu od roku 1993, vyjadrený vysokým rastom exportu, s výraznejším prepadom v roku 1996 a 2002 a rastom importu s výnimkou prepadu v rokoch 1999 a 2002.

Tab. č. 2: *Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 2001 – 2003 (v mld. Sk)*

Makroekonomický ukazovateľ	2001	2002	2003
Vývoz (fob)	611,325	652,018	803,238
Dovoz (fob)	714,071	747,975	826,673
Saldo obchodnej bilancie	-102,7	-95,96	-23,44
OB/HDP v %	-10,2	-8,7	-2

Zdroj: vlastná úprava, údaje z Euroekonom.sk

Po priaznivom vývoji v roku 1994 viedli vyššie tempá rastu dovozov v roku 1995 a ešte viac v rokoch 1996 a 2001 k deficitu obchodnej bilancie, ktorý presahoval hranicu 10 % HDP v rokoch 1996-1998 a v roku 2001. Pod vysoký nárast importu v roku 1996 sa

podpísalo zrušenie ciel na dovoz malolitrážnych automobilov a dovoz lietadiel v rámci deblokácií ruského dlhu.¹³

V roku 2001 došlo k najvýraznejšiemu prehĺbeniu deficitu obchodnej bilancie hlavne v dôsledku spomalenia rastu exportov tovarov a služieb o viac než polovicu oproti predchádzajúcemu roku. V dôsledku vyššej dynamiky rastu vývozu v porovnaní s dynamikou dovozu sa už v nasledujúcich rokoch 2002 a 2003 dal očakávať priaznivejší vývoj zahraničného obchodu.

2.1.2. Situácia po vstupe Slovenska do EÚ

Od roku 2004 bol vývoj zahraničného obchodu na Slovensku ovplyvňovaný niekoľkými významnými faktormi. Predovšetkým to bol vstup SR do Európskej únie, ukončenie daňovej reformy, ale aj finančná kríza na externých trhoch koncom roku 2008. Dňa 1. mája 2004 sa Slovenská republika stala členom Európskej únie. Zároveň sa tak stala účastníkom hospodárskej a menovej únie ako členský štát, pre ktorý platí výnimka, ktorá zaväzuje stať sa v budúcnosti členom menovej únie. Táto výnimka bola zrušená po splnení príslušných maastrichtských kritérií a Slovensko sa stalo členom zóny s jednotnou menou od 1. januára 2009.

Po dynamiccom raste zahraničného obchodu SR v prvých mesiacoch roka 2004, začala od júna 2004 dynamika rastu zahraničného obchodu postupne klesať. Hoci zahraničný dopyt vzrástol až o 11,4 %, v porovnaní s rokom 2003 sa jeho rast znížil takmer na polovicu. Vyššia dynamika dovozu ako vývozu sa prejavila v medziročnom zhoršení salda zahraničného obchodu. Obchodná bilancia skončila pasívnym saldom vo výške 47 mld. Sk pri medziročnom raste o 22,6 mld. Sk. Na náraste deficitu zahraničného obchodu sa podieľala hlavne vyššia dynamika rastu dovozu v porovnaní s dynamikou vývozu. V roku 2005 objem zahraničného obchodu v priebehu roku postupne klesal. Podiel vývozu medziročne vzrástol o 11,5 %, podiel dovozu o 13,7 %. Bilancia zahraničného obchodu sa pohybovala na úrovni - 76,0 mld. Sk čo predstavuje zhoršenie o 26,5 mld. Sk oproti predchádzajúcemu roku 2004.

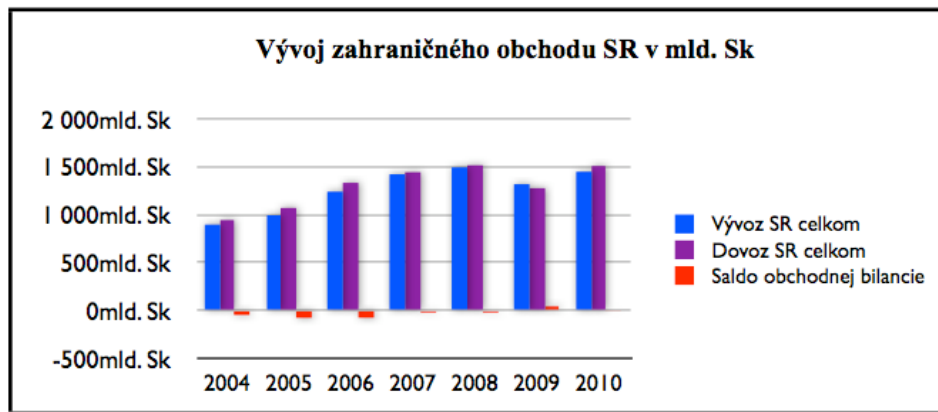
¹³MARCINČIN, Anton, BEBLAVÝ, Miroslav: *Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*, Bratislava: Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu, 2000, str. 142, ISBN 80-968147-1-0

V roku 2006 bol rast slovenskej ekonomiky podporený priamymi zahraničnými investíciami, čo bolo výsledkom vtedajšieho priaznivého makroekonomického vývoja. Rozšírenie výrobných kapacít a produkčných aktivít, predovšetkým v automobilovom a elektrotechnickom priemysle sa premietlo v rastúcej exportnej výkonnosti ekonomiky, keď dynamickému hospodárskemu rastu, na rozdiel od roku 2005, prispieval aj čistý export. Z hľadiska použitia bola štruktúra ekonomického rastu ovplyvnená zahraničným i domácim dopytom, pričom dynamika zahraničného dopytu bola v porovnaní s domácim dopytom trojnásobne rýchlejšia. Rast domáceho dopytu podnecoval najmä rýchlejší rast investičného dopytu, ktorý realizovali najmä nefinančné korporácie formou nákupu nových technologických zariadení. Rýchlejší rast vývozu tovarov a služieb v porovnaní s ich dovozom sa premietol do zlepšovania relácie exportnej výkonnosti a dovoznej náročnosti a vzhľadom na dynamický nárast vývozov i dovozov sa zvýšila otvorenosť slovenskej ekonomiky. V roku 2006 vzrástol vývoz a dovoz v porovnaní s rokom 2005 len mierne, napriek tomu došlo k prehĺbeniu deficitu o 15,3 mld. Sk na 91,6 mld Sk (Tab. č. 3).

Slovenská ekonomika sa v roku 2007 vyvíjala v prostredí relatívne silného rastu svetovej ekonomiky, pričom dynamický vývoj globálnej ekonomiky bol zaznamenaný najmä v prvej polovici roka 2007, druhý polrok bol negatívne ovplyvnený krízou na finančných trhoch a nepriaznivými vyhliadkami vývoja ekonomiky v USA. Rozšírenie výrobných kapacít a produkčných aktivít, predovšetkým v automobilovom a elektrotechnickom priemysle, sa premietlo do rastúcej exportnej výkonnosti ekonomiky, keď k rýchlemu hospodárskemu rastu, rovnako, ako v roku 2006, prispieval významnou mierou čistý export. Štruktúra ekonomického rastu bola vyvážená, ovplyvnená tak domácim, ako aj zahraničným dopytom. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP v roku 2007 poklesol na 1,2 % (v roku 2006 bola hodnota tohto ukazovateľa na úrovni 4,5 %). Obchodná bilancia zaznamenala pasívne saldo vo výške 21,4 mld. Sk, pri medziročnom zlepšení o 53,9 mld. Sk. Na zlepšení deficitu zahraničného obchodu sa podieľala vyššia dynamika vývozu v porovnaní s dynamikou dovozu, pričom tak rast dovozu ako aj vývozu sa, v porovnaní s minulým rokom, spomalil, čo bolo ovplyvnené vývojom kurzu koruny, keďže dynamiky vývozu a dovozu v eurách boli približne dvojnásobné.

Zlepšovanie ekonomických fundamentov Slovenska v roku 2008 prebiehalo v prostredí externej finančnej krízy, ktorá spôsobila spomalenie reálnej ekonomickej aktivity najskôr vyspelých štátov a v poslednom štvrtroku 2008 aj rozvíjajúcich sa ekonomík. Po ôsmich rokoch neustále sa zrýchľujúcej dynamiky ekonomického rastu nastal v roku 2008 obrat najmä vplyvom bazického efektu. Hospodársky pokles v roku 2008 sa okamžite prejavil na celkovom poklese medzinárodného obchodu. Pokles dovozov u hlavných slovenských obchodných partnerov sa prejavil v spomalení rastu slovenských exportov. Zatiaľ čo v roku 2007 došlo k výraznému zlepšeniu obchodnej bilancie v porovnaní s rokom 2006 (vývoz vzrástol o 15,8 % a dovoz len o 10,6 %), v roku 2008 sa dynamika oboch zložiek spomalila a vývoz vzrástol len o 4,6 % a dovoz o 4,5 % oproti roku 2007. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP v roku 2008 poklesol na 1,1 % (v roku 2007 bola hodnota tohto ukazovateľa na úrovni 1,2 %). Obchodná bilancia zaznamenala pasívne saldo vo výške 21,5 mld. Sk, čo bola takmer rovnaká úroveň ako v roku 2007. Vplyv finančnej a hospodárskej krízy na vývoj bežného účtu sa v roku 2009 prejavil poklesom objemov vývozu a dovozu tovarov a služieb. Negatívny vplyv krízy na vývoz bol na strane dovozu eliminovaný existujúcou dovoznou náročnosťou, poklesom cien surovín, ako aj poklesom stavu zásob v ekonomike a nižším dovozom investícií. Uvedené faktory umožnili dosiahnutie prebytku obchodnej bilancie, ktorá dosiahla hodnotu takmer 42 mld. Sk. Vo februári 2010 sa celkový vývoz tovaru zvýšil medziročne o 19 %, celkový dovoz o 17,5 %. Saldo zahraničného obchodu bolo aktívne v objeme 2021,4 mld. Sk.

Graf. č. 2: *Vývoj zahraničného obchodu SR v mld. Sk*

Zdroj: vlastná úprava, údaje z MHSR

Z grafu č. 2 a z tab. č. 3 vyplýva, že od roku 2004 do roku 2008 sa slovenský export zvýšil z 895 mld. Sk na hodnotu takmer 1493 mld. Sk, čo znamená nárast približne o 67 %. Dovoz vykazoval od roku 2004 do roku 2008 podobne rastúcu tendenciu ako vývoz. Z hodnoty 942 mld. Sk sa celkový dovoz zvýšil na hodnotu 1514 mld. Sk, čo predstavuje nárast o takmer 61 %.

Obrat nastal v roku 2009, kedy sa vplyv finančnej krízy prejavil poklesom objemu dovozu i vývozu, avšak obchodná bilancia aj napriek tomu dosiahla prebytok. Vývoz do krajín EÚ sa v roku 2009 znížil o 19,3 % a dovoz o viac než 23 %. V roku 2010 sa už predpokladá opätovný deficit obchodnej bilancie, ale zároveň sa očakáva obnovie rastu objemu exportu aj importu.

Tab. č. 3: *Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 2004 – 2010 (v mld. Sk)*

Makroekonomický ukazovateľ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Vývoz	895,2	993,5	1239,4	1420,7	1492,6	1317,2	1447,3
Dovoz	942,2	1069,5	1331,0	1442,1	1514,1	1275,5	1506,2
Saldo obchodnej bilancie	-47,0	-76,0	-75,3	-21,4	-21,5	41,7	-1,775
OB/HDP v %	-3,4	-5,1	-5,5	-1,2	-1,1	4,27**	-

Zdroj: vlastná úprava, údaje z MHSR

*odhadované údaje na základe prognóz NBS

** údaj z 3. štvrtroku 2009 (NBS)

2.2. Vývoj vzájomného obchodu SR s EÚ

V teritoriálnej štruktúre zahraničného obchodu sa od počiatku črtala jediná priorita – rýchla a efektívna zmena orientácie z ekonomík krajín RVHP na vyspelé svetové trhy, menovite najmä trhové hospodárstvo západnej Európy a krajín EÚ.¹⁴

Pre zahraničný obchod SR je EÚ¹⁵ najdôležitejším obchodným partnerom. Vychádza to nie len z toho, že EÚ výrazným spôsobom podporuje obchod medzi svojimi

¹⁴ SOTÁK, Branislav: *Zahraničný obchod SR v období 1993 – 2004*. Diplomová práca. Praha: Karlova univerzita, Fakulta prírodných vied, 2004. str. 51. [on-line]. [cit. 2010-15-4]. <<http://ies.fsv.cuni.cz/work/index/show/id/577/lang/cs>>

¹⁵ EÚ (Európska únia) – Belgicko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Spojené kráľovstvo, Španielsko, Švédsko, Taliansko, od roku 2004 pribudli – Česká republika, Cyprus, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovensko, Slovinsko, v roku 2007 Bulharsko a Rumunsko

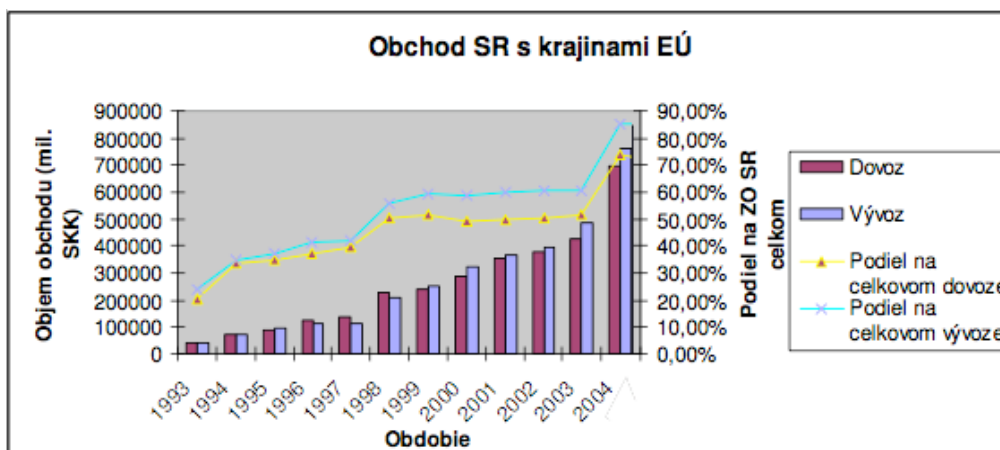
členskými štátmi, ale tiež z toho, že najväčší obchodný partneri zahraničného obchodu sú členmi EÚ (Nemecko, Česko, Francúzsko, Taliansko).

Od roku 1999 dosahuje Slovensko nepretržite aktívne saldo s krajinami EÚ v rámci zahraničného obchodu (viz. Graf. č. 4). Do roku 1993 predstavoval vývoz SR do krajín EÚ približne jednu štvrtinu (viz. Graf č. 3), v roku 1998 sa na tomto trhu realizovalo už vyše 50 % slovenského exportu, čo je z väčšej časti dôsledkom prístupu nových krajín do EÚ v roku 1995.¹⁶ V roku 1999 podiel vývozu do krajín EÚ na celkovom vývoze SR ostal na úrovni 59,1 %, zatiaľ čo podiel dovozu poklesol z 51,7 % na 48,9 %. Rýchlejší rast vývozu oproti dovozu sa prejavil vo výraznom medziročnom zvýšení aktívneho salda s krajinami EÚ z 9,2 mld. Sk v roku 1999 na 34,8 mld. Sk v roku 2000. Na týchto zmenách sa najväčšou mierou podieľa zlepšenie bilancie obchodu s Nemeckom, Talianskom, Rakúskom a Francúzskom. Od roku 1999 sa ekonomický rast v krajinách EÚ spomaľuje a to sa odrazilo i na spomalení dynamiky zväčšovania podielu ZO s EÚ na celkovom ZO SR a prehĺbení deficitu obchodnej bilancie ZO SR. Podiel ZO s krajinami EÚ (ako v oblasti vývozu tak aj dovozu) sa až do roku 2003 výraznejšie nemení.

K veľkej zmene dochádza v roku 2004, kedy výrazne rastie podiel obchodu s krajinami EÚ na celkovom ZO SR. Opäť za tým stojí prozaická príčina rozšírenia EÚ kedy sa členom EÚ stáva aj jeden z najväčších obchodných partnerov – Česká republika. V roku 2004 už dosahuje podiel krajín EÚ 85 % na celkovom vývoze a takmer 74 % na celkovom dovoze SR. Do roku 2004 narástol export SR do krajín EÚ o 183 % oproti roku 1993. Konkrétne z 40,7 mld. Sk v roku 1993 na viac ako 758 mld. Sk v roku 2004 (viz. Graf č. 3). Tento vývoj môžeme pripisovať zvyšujúcej sa orientácii slovenských exportérov na trhy krajín EÚ a naopak stále nižšej orientácii na krajiny bývalej ZSSR. Dôležitosť trhov pre slovenský vývoz potvrdzuje aj nárast podielu exportu do týchto krajín z 24,12 % v roku 1993 na približných 77 % v roku 2004. Čo sa týka dovozu aj ten zaznamenal nárast, z hodnoty 40 mld. Sk v roku 1993 sa dostal na hodnotu takmer 693 mld. Sk v roku 2004 (viz. Tab č. 4).

¹⁶ MARCINČIN, Anton, BEBLAVÝ, Miroslav: *Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*, Bratislava: Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu, 2000, str. 156, ISBN 80-968147-1-0

Graf č. 3: Obchod SR s krajinami EÚ 1993-2004 (v mil. Sk)

Zdroj: viz. Zoznam použitej literatúry – Dokumenty stiahnuté z internetu, odkaz č. 15

Aj tieto čísla potvrdzujú, že hlavný cieľ vytýčený v oblasti teritoriálnej štruktúry ZO SR (orientácia na západné trhy) sa darilo plniť. Najväčší medziročný nárast bol zaznamenaný v roku 1994, kedy objem dovozu z EÚ vzrástol o 76,42 % oproti roku 1993, podobne vysoký nárast bol zaznamenaný taktiež medzi rokmi 1997 a 1998 a 2003 a 2004. Posledný nárast bol spôsobený vstupom najvýznamnejších obchodných partnerov SR do EÚ.

Z tabuľky č. 4 a grafu č. 4 je zrejmé, že celkový vývoz SR do krajín EÚ i celkový dovoz z krajín EÚ majú od roku 2004 podobne rastúce tendencie ako pred vstupom Slovenska do EÚ, i keď dynamika rastu už nie je tak vysoká ako do roku 2004. Zatiaľ, čo sa podiel vývozu na celkovom dovoze zvyšuje, podiel dovozu z krajín EÚ na celkovom dovoze SR od roku 2004 postupne klesá.

Do roku 2007 už podiel exportu do krajín EÚ dosahoval na celkovom exporte Slovenska takmer 87 %. Na celkovom dovoze sa krajiny v roku 2007 podieľali už necelými 70 %. V roku 2008 podiel exportu na celkovom slovenskom exporte mierne klesol a podiel importu ešte zaznamenal nepatrný nárast. Čo sa týka konkrétnych krajín v rámci vývozu do EÚ v roku 2008 mierne klesol vývoz do Nemecka (o 2,1 %), najmä kvôli poklesu vývozu najväčšej exportnej položky - osobných automobilov (o 25 %).

Tab. č. 4 : Vývoj zahraničného obchodu SR s EÚ (v mld. Sk)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vývoz SR do EÚ celkom	758,6	848,5	1071	1231,4	1271,5	1025,3
Vývoz SR celkom	890,9	993,5	1232,9	1420,7	1492,6	1196,5
Podiel na celkovom vývoze SR v %	85,15	85,4	86,9	86,7	85,2	85,7
Dovoz SR z EÚ celkom	692,5	760,7	902,6	993,4	1015,7	784,1
Dovoz SR celkom	940,5	1069,5	1308,1	1442,1	1514,1	1161
Podiel na celkovom dovoze SR v %	73,6	71,1	69,0	68,9	69,5	67,5
Saldo obchodnej bilancie	66,1	87,8	168,4	238	255,8	241,2

Zdroj: vlastná úprava, údaje z MHSR + vlastné prepočty z mil. EUR (použitý konverzný kurz 1EUR = 30, 126 SK)

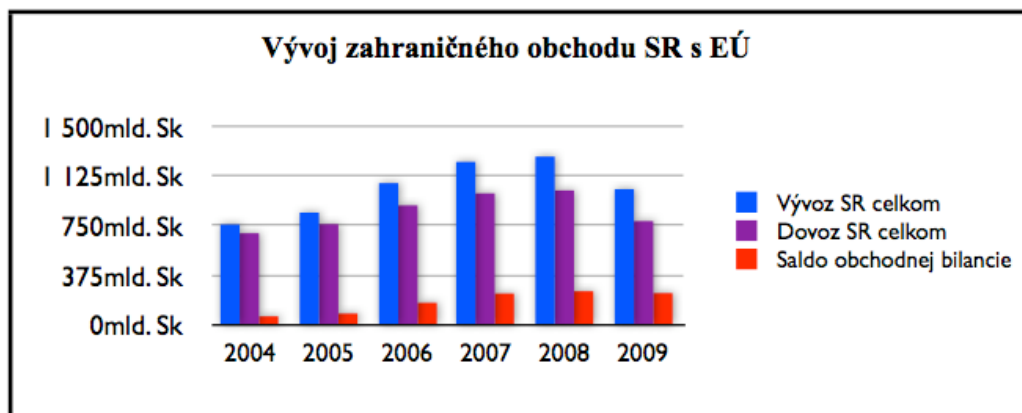
Tento pokles bol čiastočne kompenzovaný najmä vývozom karosérií, nákladných vagónov a ložísk. Nemecko ostalo naďalej pre SR najvýznamnejším obchodným partnerom. Vývoz do Českej republiky vzrástol o 9,3 %. Tretím najvýznamnejším obchodným partnerom SR z hľadiska vývozu SR sa stalo Francúzsko - vývoz do tejto krajiny vzrástol o 5 %. Poľsko, Rakúsko, Spojené kráľovstvo a Maďarsko si udržali dynamiku z predchádzajúceho roka. Výraznejšie vzrástol vývoz do Ruska (o 75,3 %), znížil sa celkový vývoz do Talianska (o 4,9 %), Holandska (o 10,1 %) a Španielska (o 20,2 %).¹⁷ V roku 2009 sa globálna hospodárska kríza už naplno prejavila. V jej dôsledku sa znížil ako export z krajín EÚ tak import do krajín EÚ. Konkrétne vývoz klesol o 19,3 % a dovoz z EÚ o viac než 23 %.

Zo zistených skutočností a faktov môžeme povedať, že vzájomný obchod SR s EÚ sa bezprostredne po vstupe do EÚ ešte zvýšil, v dôsledku vstupu významných obchodných partnerov Slovenska do EÚ. Následne na to, sa dynamika rastu spomalila. Je to výsledok toho, že dynamika rastu obchodu s EÚ sa už vyčerpala a že Slovensko svoj

¹⁷ Ministerstvo hospodárstva SR. *Vyhodnotenie účinnosti vplyvu Proexportnej politiky vlády SR na roky 2007=2013 na exportnú výkonnosť Slovenskej republiky*. [on-line].
<[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F7DCD7CD26B9D351C125767400248298_SK/\\$File/vyhodnotenie_proexportnej%20politiky_SR_2007_2013.rtf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F7DCD7CD26B9D351C125767400248298_SK/$File/vyhodnotenie_proexportnej%20politiky_SR_2007_2013.rtf)>

obchod orientuje aj na krajiny mimo EÚ po tom, čo sa vstupom zlepšili podmienky prístupu aj na trhy tretích krajín.

Graf. č. 4: *Vývoj zahraničného obchodu SR s EÚ v rokoch 2004 – 2009 (v mld. Sk)*

Zdroj: vlastná úprava, údaje z MHSR

2.3. Vývoj komoditnej štruktúry zahraničného obchodu SR s EÚ¹⁸

V roku 1993 bol v slovenskom vývoze nastolený nežiadúci trend. Podľa členenia SITC sa vyvážali predovšetkým materiálové medziprodukty (45 %), stroje a prepravné zariadenia (16,6 %), rôzne priemyselné výrobky (13,8 %) a chemikálie (10,5 %), teda produkty s prevážne nízkou pridanou hodnotou, čo sa ako jedna z hlavných príčin prejavilo na deficite obchodnej bilancie. Tento fakt môžeme pripísať na vrub zdedenému stavu výrobných kapacít a nedostatočnej reštrukturalizácii podnikovej sféry. Keďže existuje viacero členení tovarovej štruktúry obchodu, vybrala som si spomedzi nich rozdelenie podľa tried nomenklatúry SITC (rev. 3, resp. rev. 4).

V rokoch 1993 - 2005 sa na celkovom dovoze SR spomedzi všetkých tried klasifikácie SITC podieľali prevažne tieto triedy dovozu z EÚ: trieda 1 - Nápoje a tabak s podielom na celkovom dovoze 96,7 %, oddiel 4 - Živočíšne a rastlinné oleje, tuky a vosky s podielom 92,41 % a napokon oddiel 5 - Chemikálie a príbuzné produkty s podielom 87,12%. Dôležitosť trhov EÚ pre slovenský export potvrdzuje aj nárast podielu exportu do týchto krajín z 24,12 % v roku 1993 až na 85,4 % v roku 2005.

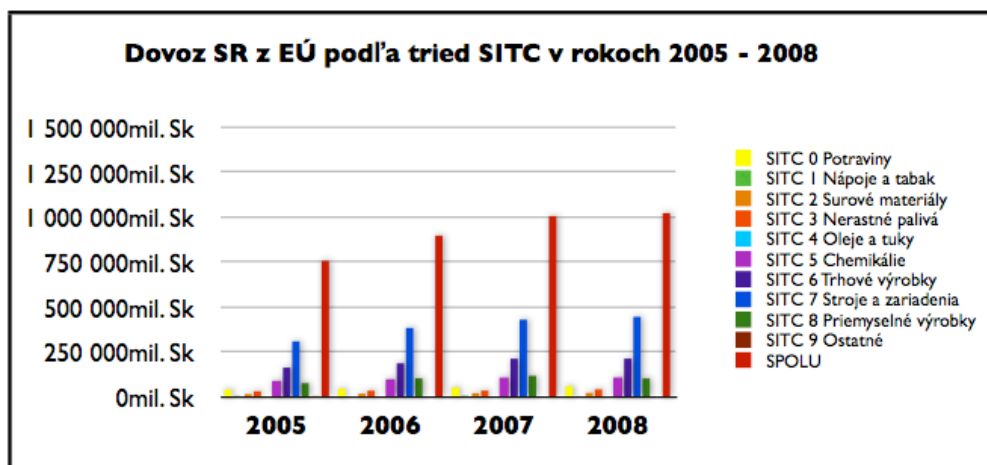
¹⁸ Spracované podľa: SOTÁK, Branislav: *Zahraničný obchod SR v období 1993 – 2004*. Diplomová práca. Praha: Karlova univerzita, Fakulta prírodných vied, 2004. s. 51. [on-line]. < <http://ies.fsv.cuni.cz/work/index/show/id/577/lang/cs> >

Slovensko v roku 2005 do EÚ vyvážalo najviac tovaru v triedach klasifikácie SITC číslo 7 – Stroje, zariadenia a dopravné prostriedky (viz. Graf č. 6) s hodnotou vývozu 370 mld. Sk a podielom na celkovom vývoze danej komodity 83,49 %, číslo 6 - Priemyselné výrobky podľa materiálu s hodnotou vývozu 209 mld. Sk a podielom 84,17 % a napokon číslo 8 - Rôzne priemyselné výrobky s hodnotou vývozu 90 mld. Sk a podielom 87 % na celkovom vývoze danej komodity. Najvyšší podiel na celkovom vývoze danej komodity – až 99,78 % dosahuje v roku 2005 vývoz do krajín EÚ v triede číslo 4 - Živočíšne a rastlinné oleje, tuky a vosky. Najvýraznejšími prispievateľmi k aktívnemu saldu roku 2005 boli oddiely klasifikácie SITC 7 - Stroje, zariadenia a dopravné prostriedky s aktívnym saldom v hodnote viac ako 58 mld. Sk, 6 - Priemyselné výrobky podľa materiálu s aktívnym saldom 44,3 mld. Sk a napokon 3 - Minerálne palivá, mazivá a príbuzné materiály s aktívnym saldom 30,4 mld. Sk. Naopak najvyššie záporné saldo vykázala v roku 2005 trieda č. 5 - Chemikálie a príbuzné produkty a to vo výške -42,1 mld. Sk.

Z toho vyplýva, že Slovensko sa v ZO s krajinami EÚ do roku 2005 špecializuje najmä na výrobky strojárskoho priemyslu (najmä automobily, ich časti a výrobné zariadenia), elektrotechnického priemyslu (meracie prístroje, prístroje na reprodukciu zvuku a obrazu, ostatné prístroje) a tiež produkty a polotovary z oblasti ropného priemyslu. Výrazný nárast obchodu s krajinami EÚ počas obdobia 1993 – 2005 bol spôsobený geografickou a kultúrnou blízkosťou, kvalitou produkcie a tiež pokračujúcou integráciou SR do širšieho európskeho priestoru. Skokové zvýšenie dovozu aj vývozu medzi rokmi 2003 a 2004 bolo spôsobené vstupom Českej republiky (ako jedného z najdôležitejších obchodných partnerov SR), ako aj ostatných krajín SVE do EÚ v roku 2004.

Ani v nasledujúcich rokoch sa komoditná štruktúra už výrazne nemení. Aj naďalej sa SR v zahraničnom obchode špecializuje na výrobky triedy č. 7 SITC (viz. Graf č. 5 a 6), kde najväčší podiel na exporte má automobilový priemysel s osobnými automobilmi ako kľúčová vývozná komodita, aj keď ich celkový vývoz v roku 2009 poklesol o 11 %. Významnou vývoznou komoditou sú tiež výrobky elektrotechnického priemyslu, hlavne televízory, ďalej dominujú trhové výrobky, v dovoze tiež trhové výrobky a trieda SITC 5 - chemikálie.

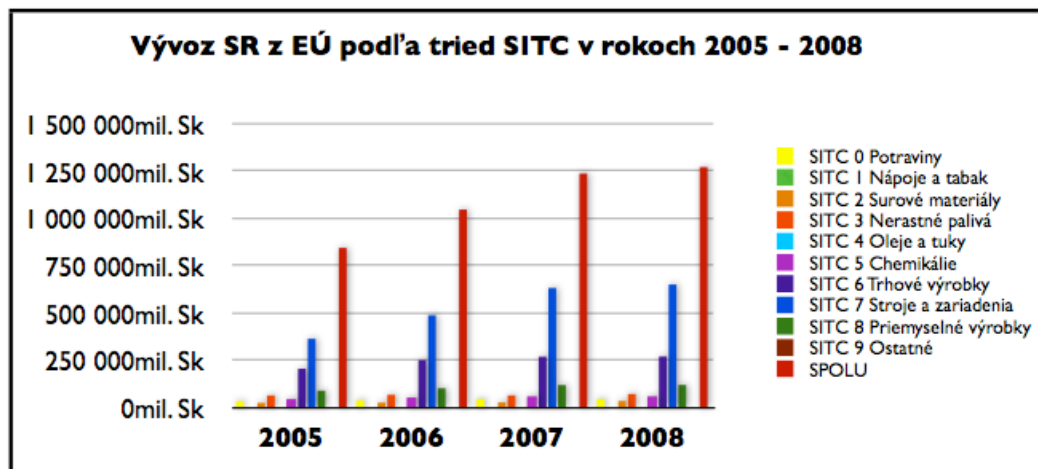
Graf. č. 5: Dovoz SR z EÚ podľa tried SITC (v mil. Sk)

Zdroj: vlatná úprava, údaje z ŠÚSR

Kľúčové postavenie automobilového priemyslu (ďalej len AP) v slovenskej ekonomike potvrdzujú skutočnosti predchádzajúcich rokov. Podiel AP (Volkswagen Slovakia, PSA Peugeot Citroën, Kia Motors Slovakia) v roku 2006 na celkovom vývoze predstavoval približne jednu tretinu, v roku 2007 to už bolo takmer 40 %. Slovensko sa v roku 2007 umiestnilo v produkcii osobných vozidiel na tisíc obyvateľov s počtom 105,7 na prvom mieste, keď predstihlo Českú republiku. Za týmto úspechom stojí takmer dvojnásobná produkcia v porovnaní s rokom 2006 na vyše 570 tisíc vozidiel za rok.

Graf. č. 6 : Vývoz SR z EÚ podľa tried SITC (v mil. Sk)

Zdroj: vlatná úprava, údaje z ŠÚSR

V posledných dvoch rokoch však AP zaznamenáva svoju najväčšiu krízu v histórii. Jeho hlavnou príčinou je jednak finančná kríza, ale aj vnútorné problémy. Kríza v AP

znamená nepriaznivé dôsledky nielen na obchod ako taký, ale taktiež na celkový hospodársky rast krajiny, ktorý nám práve AP v posledných rokoch priniesol. Preto je z hľadiska štruktúry zahraničného obchodu SR dôležitá diverzifikácia produkcie i obchodu, aby krajina nebola ohrozovaná negatívnymi dopadmi asymetrických šokov v jednotlivých odvetviach ako je tomu práve teraz na Slovensku v súvislosti s krízou v AP.

2.4. Trendy vývoja zahraničného obchodu SR

Dôsledky globálnej finančnej a hospodárskej krízy sa výrazne prejavili na slovenskej ekonomike v roku 2009. Značne sa oslabil zahraničný dopyt, čo spôsobilo pokles slovenského exportu, domácich investícií, ale najmä sa výrazne zhoršila situácia na trhu práce. Ekonomika Slovenska oproti iným stredoeurópskym krajinám funguje v pomerne stabilnom menovom prostredí aj vďaka vstupu do eurozóny k 1. januáru 2009.¹⁹

Z dôvodu štruktúry slovenského priemyslu zaznamená najvýraznejší dopad hospodárskej krízy práve vývoz. Ten v roku 2009 zaznamenal pokles a podľa prognóz v roku 2010 ešte mierne klesne (2,8 %). Oživenie sa očakáva až po roku 2011. Hlavnú príčinu môžeme vidieť v nízkom dopyte zahraničných subjektov po produkcii slovenského priemyslu zameraného najmä na automobilový a elektrotechnický. Významný dopad na zmenu exportnej výkonnosti by mala reštrukturalizácia priemyslu smerom k „Zeleným technológiám“, v ktorých je, podľa prognóz, najväčší potenciál rozvoja.²⁰

Hnacím motorom zotavenia slovenskej ekonomiky bude export. Ten by mal narásť približne o 3-5 % v roku 2010 a v roku 2011 približne o 7 %. Vzhľadom na veľmi hlboký pokles exportov v roku 2009 sa na úroveň z roku 2008 dostaneme až niekedy v roku 2012. Prijatie eura sa ukáže ako brzdiaci faktor rastu exportov. Slovensko už nebude môcť, tak ako v minulosti, podporiť rast exportov devalváciou meny. V nasledujúcich rokoch už nemôžeme ani očakávať tak veľký príliv zahraničných

¹⁹ Portal Európskej únie – Európa. *Program stability Slovenskej republiky na roky 2009 až 2012*. [on-line]. <http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2009-10/01_programme/sk_2010-01-29_sp_sk.pdf>

²⁰ Profini – Internetový denník o slovenskej a svetovej ekonomike. *Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2009 – 2013* [on-line]. <http://www.profini.sk/ProfiniUserFiles/File/08_kveta_n_radvansk_ekomstat.doc>

inevestícií ako v rokoch 2000-2008, ale môžeme rátať s príchodom menších investícií s vyššou pridanou hodnotou. Rizikom však ostáva ťažko predvídateľný vývoj cien ropy a ostatných komodít, ktorých ceny budú stúpať v dôsledku veľkého dopytu po komoditách z rýchlorastúcich ekonomík.²¹

Aký veľký dopad však bude mať kríza v skutočnosti na reálnu ekonomiku Slovenska v dôsledku oslabenia ekonomickej aktivity u najvýznamnejších obchodných partnerov, ostáva otáznou.

2.5. Členstvo v EÚ a uplatňovanie spoločnej obchodnej politiky

Integračné procesy prebiehajúce v rámci EÚ majú dve stránky. Prvá stránka – vnútorná je taká, ktorá prehĺbuje a rozširuje ekonomické, politické, sociálne a iné vzťahy medzi členskými štátmi. Druhá stránka – vonkajšia, spočíva vo vytváraní kvalitatívne nových väzieb s vonkajším svetom t.j. s krajinami alebo skupinami krajín stojacich mimo EÚ.²²

Pretože je podľa medzinárodných pravidiel obchodu Európska únia colnou úniou a vo vzťahu k tretím krajinám uplatňuje jednotné úpravy obchodných vzťahov, záväzných pre všetky členské štáty, je aj obchodná politika záväzná pre všetkých členov EÚ.²³ Členstvom v EÚ prijala SR pravidlá spoločnej obchodnej politiky a tým stratila svoju autonómiu v oblasti vonkajšej obchodnej politiky a prevzala všetky medzinárodné dohody, opatrenia, colné sadzby a iné predpisy platné v EÚ.

2.5.1. Spoločná obchodná politika EÚ

Spoločná obchodná politika (ďalej len SOP) EÚ patrí k jednej z pôvodných a teda najstarších politík Európskych spoločenstiev²⁴ a spadá výlučne do jej pravomocí. Európska komisia aplikuje v riadení obchodnej politiky nástroje platné v rámci členstva vo Svetovej obchodnej organizácii (ďalej len WTO). Legislatívnym základom SOP sú

²¹ Portál Servisbrokers. *Prognóza vývoja v SR a EÚ na roky 2010 a 2011 – december 2009*. [on-line]. <<http://www.sevis.sk/vyskum/prognoza-vyvoja-v-sr-a-eu-na-roky-2010-a-2011-december-2009/>>

²² BIELIK, P.: Integračné procesy v Európe a slovenské poľnohospodárstvo. [on-line]. <<http://www.agris.cz/etc/textforwarder.php?iType=2&iId=125751&PHPSESSID=bb>>

²³ Businessinfo. *Spoločná obchodná politika Európskej únie*. [on-line]. [cit. 2010-5-2]. <www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf>

²⁴ Jej základy boli položené už v Rímskych zmluvách z roku 1957 (články 110-116 a 228 Zmluvy o založení EHS)

články 131 a 133 Zmluvy o založení Európskych spoločenstiev (ZES). V článku 133 ZES stojí :

„Spoločná obchodná politika vychádza z jednotných zásad, najmä vo vzťahu k zmenám colných sadzieb, uzatváraníu colných a obchodných dohôd, zjednocovaniu liberalizačných opatrení, vývoznjej politiky a opatrení na ochranu obchodu, napríklad opatrenia v prípade dumpingu a dotácií.“²⁵

Článok 133 bol ďalej upravený v Zmluve z Nice, ktorá nadobudla platnosť 1. 2. 2003. Jednotné zásady platia s určitými výnimkami aj pre uzatváranie medzinárodných dohôd o službách a obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva, zjednocovanie liberalizačných opatrení, vývoznú politiku a opatrení na ochranu obchodu.²⁶ Článok 131 ZES na druhej strane hovorí o cieľoch SOP:

Cieľom SOP je prispieť v spoločnom záujme k

- harmonickému rozvoju svetového obchodu
- podstatnému odstráneniu obmedzení medzinárodného obchodu
- znižovaniu colných prekážok²⁷

Rozhodujúcim orgánom, ktorý vykonáva spoločnú obchodnú politiku je Rada. Tá rozhoduje na základe návrhov predložených Európskou komisiou. Členské štáty nemajú žiadnu pravomoc rozhodovať samostatne. Monopol na predkladanie návrhov k vykonávaniu SOP, na doporučenía k zjednaniu medzinárodných dohôd i na vedenie vlastných jednaní má výhradne Európska Komisia. Na základe mandátu udeleného Radou EÚ vedie Európska komisia jednak mnohostranné jednanía (s členami WTO), ako aj bilaterálne (s určitou krajinou) alebo regionálne (s iným regiónom). Pri hlasovaní rozhoduje kvalifikovanou väčšinou Rada EÚ.²⁸

Pri rozhodovaní o aktuálnych obchodných otázkach zohráva dôležitú úlohu Výbor 133 – poradný orgán Rady EÚ pre vonkajšie vzťahy. Touto cestou majú jednotlivé

²⁵ Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva. [on-line]. [cit. 2010-17-4]. <http://www.upsvar-ke.sk/projekty/zmluva_ES_112stran.pdf> s. 50

²⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Vnější obchodní vztahy EU – společná obchodní politika. [on-line]. [cit. 2010-4-21]. <download.mpo.cz/get/35363/39756/467903/priloha001.doc>

²⁷ CIHELKOVÁ, Eva: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, Praha: C. H. Beck, 2003, str. 62. ISBN 80-7179-804-5

²⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Vnější obchodní vztahy EU – společná obchodní politika*. [on-line]. <<http://download.mpo.cz/get/35363/39756/467903/priloha001.doc>>

členské štáty možnosť vyjadriť sa k prerokovávanej problematike, presadiť a obhájiť národné záujmy a ovplyvňovať tým smerovanie SOP.²⁹

2.5.2. Nástroje spoločnej obchodnej politiky

Európska únia s cieľom ochrániť vnútorný trh pred zahraničnou konkurenciou a zároveň uľahčiť prístup na zahraničné trhy vytvorila širokú sústavu nástrojov SOP. Z hľadiska použitia môžeme nástroje členiť podľa klasického princípu na autonómne a zmluvné. Podľa charakteru na tarifné a netarifné alebo obranné a ofenzívne. Autonómnu obchodnú politiku uplatňuje EÚ autonómne teda mimo rámec zmluvných záväzkov voči tretím krajinám. Patria sem spoločné vývozné a dovozné predpisy, ochranné opatrenia a opatrenia proti nekalým obchodným praktikám, kvantitatívne obmedzenia a zahranično-politicky mitovované obchodné zakázky. Zmluvná obchodná politika obsahuje všetky zmluvné ujednania EÚ s tretími krajinami o dovoze či vývoze tovaru. Ujednania sa môžu vzťahovať buď na jednotlivé krajiny či ich zoskupenia alebo regióny, ale môžu mať tiež globálny charakter ako v prípade Svetovej obchodnej organizácie.³⁰

2.5.2.1. Spoločný colný sadzobník

Spoločný colný sadzobník (Common Customs Tariff) je jedným z najdôležitejších nástrojov spoločnej obchodnej politiky, ktorý sa používa v obchode s nečlenskými krajinami. Spoločne sa postupuje pri úpravách colných sadzieb, uzatváraní obchodných dohôd, pri uplatňovaní ochranných opatrení, zjednocovaní liberalizačných opatrení. Akékoľvek zmeny spoločného colného sadzobníku sa môžu konať len na základe rozhodnutia Rady na návrh Komisie. Spoločný colný sadzobník vychádza z pravidiel GATTu, resp. Svetovej obchodnej organizácie (WTO).

V súčasnosti uplatňuje EÚ clo len na dovoz, vývozy clu nepodliehajú. Spoločný colný sadzobník je nástrojom regulácie obchodu s tretími krajinami a znamená, že na výrobok z tretej krajiny sa vzťahuje rovnaký colný poplatok bez ohľadu na to, ktorý

²⁹ Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. *Výbor 133 Rady EÚ*. [on-line]. <<http://www.mhsr.sk/vybor-133-rady-eu-6590/128275s>>

³⁰ Businessinfo. Spoločná obchodná politika Evropské unie. [on-line]. <www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf>

členský štát ho dováža. Vývozné alebo dovozné clá (i fiškálne) a všetky poplatky s rovnocenným účinkom sú medzi členskými štátmi zakázané. Zakazuje sa tiež diskriminačné zdaňovanie, čo znamená, že členský štát nesmie priamo alebo nepriamo uvalovať vyššie dane na výrobky pochádzajúce z iného členského štátu. Existujú však aj výnimky, v ktorých je možné uvaliť poplatky s rovnocenným účinkom. Tiež zabezpečuje, že keď sa clo uloží v jednom členskom štáte, výrobok sa môže voľne dovážať do ktoréhokoľvek iného členského štátu.

ZES v článku 26 ustanovuje, že clá Spoločného colného sadzobníka určí Rada kvalifikovanou väčšinou na návrh Komisie. Na zaručenie voľného pohybu tovaru bolo nevyhnutné okrem odstránenia colných poplatkov zakázať aj množstevné obmedzenia (obchodné kvóty) a opatrenia s rovnocenným účinkom (podľa článkov 28 a 29 ZES). Tieto zákazy a obmedzenia však nesmú byť prostriedkami svojoľnej diskriminácie alebo skrytého obmedzovania obchodu medzi členskými štátmi.³¹

Súhrn tarifnej (tj. colnej) a obchodnej legislatívy uplatňovanej na vonajších hraniciach EÚ s tretími krajinami predstavuje *TARIC - Integrovaná tarifa spoločenstva (TARif Intégré Communautaire)*. TARIC zabezpečuje jednotné a správne uplatňovanie legislatívy jednotlivými členskými krajinami. Ide o autonómne opatrenia a opatrenia v rámci GATT/WTO, preferenčné dohody, antidumpingové opatrenia. Patria sem aj opatrenia netarifnej povahy ako dozor, obmedzenia pohybu tovaru a iné obmedzenia jednotlivých položiek colného sadzobníka pri ich dovoze do EÚ alebo pri ich vývoze.

TARIC teda obsahuje kompletný colný sadzobník EÚ a slúži predovšetkým na rýchle vyhľadávanie vyššie spomenutých údajov potrebných pre obchod s konkrétnou komoditou medzi EÚ a tretími krajinami. Na jeho tvorbe sa spolupodieľajú jednotlivé členské krajiny prostredníctvom pracovných skupín pôsobiacich v rámci EK. Vstupom do EÚ stratilo Slovensko autonómnosť v oblasti colnej politiky a začalo uplatňovať túto Integrovanú colnú tarifu Spoločenstva.³²

³¹ HORČÍKOVÁ, Ivana: *Voľný pohyb tovaru v rámci európskej únie a jeho vplyv na SR – Diplomová práca*. Banská Bystrica:

Bankovní institut Vysoká škola Praha, Katedra ekonomie a financií, 2009. [on-line].

<http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:bkIffq8AbxIJ:is.bivs.cz/th/8434/bivs_m/Volny_pohyb_tovaru_v_ramci_EU_a_jeho_vplyv_na_SR.pdf+VOLENÝ+POHYB+TOVARU+V+RÁMCI+EURÓPSKEJ+ÚNIE+A+JEHO+VPLYV+NA+SR&hl=sk&gl=cz>

³² Ministerstvo hospodárstva SR. TARIC – Integrovaná tarifa Spoločenstva. [on-line]. [cit.2010-5-5].

<<http://www.economy.gov.sk/integrovana-tarifa-spolocenstva--taric--6666/128351s>>

2.5.2.2. Nástroje na ochranu obchodu³³

Krajiny môžu tieto nástroje používať v súčinnosti s dohodami WTO v prípade, že majú podozrenie z nekalej súťaže tretích krajín, ktoré dovážajú na trh ES. Majú zabezpečiť spravodlivý obchod na trhu EÚ. Patria sem antidumpingové a antisubvenčné opatrenia a opatrenia na ochranu pred nadmernými dovozmi.

- *Antidumpingové opatrenia:* Opatrenia na ochranu pred antidumpingovým dovozom. Opatrenia v prípade, keď krajina mimo EÚ predáva na trhu EÚ produkciu za ceny nižšie ako na svojom domácom trhu alebo za ceny nižšie ako sú náklady na výrobu. Výsledkom môžu byť sankčné clo alebo množstevný limit na dovážaný tovar do EÚ.
- *Antisubvenčné opatrenia:* Opatrenia na ochranu pred subvencovanými dovozmi. Deformujú obchod tým, že zvyhodňujú importérov, ktorí využívajú výhody subvencií na trhu, kam dovážajú. Subvencie im pomáhajú znižovať výrobné náklady alebo ceny svojich produktov pri snahe exportovať na zahraničné trhy.
- *Ochrana pred nadmernými dovozmi:* V rámci importnej politiky existuje základné pravidlo tzv. Pravidlo voľného importu, teda voľný prístup tovarov na trh EÚ. Každý člen WTO môže dočasne obmedziť dovozy produktov, ak je jeho domáci priemysel vážne ohrozený.

2.5.3. Obchodné vzťahy EÚ

Od svojho vzniku sa Európska únia snaží rozvíjať vzťahy so zvyškom sveta a to prostredníctvom spoločnej politiky v obchode, rozvojovej pomoci a formálnom obchode, na základe dohôd o spolupráci s jednotlivými krajinami alebo regionálnymi zoskupeniami.

Spoločná obchodná politika funguje v dvoch rovinách. V prvej, ktorá sa uskutočňuje v rámci Svetovej obchodnej organizácie (WTO), sa EÚ spolupodieľa na určovaní pravidiel multilaterálneho systému globálneho obchodu. V druhej, EÚ prerokováva vlastné dvojstranné dohody s jednotlivými krajinami alebo regiónmi.

Rozvojová pomoc a spolupráca sa zpočiatku orientovala na krajiny Afriky, neskôr

³³ Spracované podľa: Eplatform. *Spoločná obchodná politika*. [on-line]. < <http://www.eplato.eu/sk/infocenter/0002/0010/>>

sa jej pôsobnosť rozšírila i na krajiny Ázie, Latinskej Ameriky a krajiny južnej a východnej oblasti Stredozemného mora. Základným cieľom je podpora trvalo udržateľného rastu a rozvoja v partnerských krajinách.³⁴

2.5.3.1. Multilaterálna obchodná spolupráca - WTO

Všetky členské štáty EÚ sú zároveň členmi Svetovej obchodnej organizácie. Za členské štáty jedná vo WTO Európska komisia. V súčasnosti združuje 153 členských štátov. Jej úlohou je podpora svetového obchodu a zároveň dohliadanie naň. Cieľom je podporiť rast blahobytu a životnej úrovne v členských krajinách WTO prostredníctvom odstraňovania tarifných a netarifných prekážok. Najvyšším rozhodovacím orgánom WTO je Konferencia ministrov. V rámci WTO dochádza k zlepšeniu prístupu na svetové trhy s priemyselnými a poľnohospodárskymi výrobkami v dôsledku rozsiahleho zníženia ciel, subvencií a domácich podpôr.³⁵

Ciele EÚ vo WTO sú jednak ofenzívne a jednak obranné. EÚ usiluje o liberalizáciu obchodu s tovarom a službami a liberalizáciu investíc. Pre liberalizáciu však zároveň podporuje vytvorenie predpisov na ochranu životného prostredia a zamestnancov a zabezpečenie spravodlivého podielu pre najmenej rozvinuté krajiny.³⁶

SR sa stala zmluvnou stranou Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT - General Agreement on Tariffs and Trade) od 1.1.1993, a od 1.1.1995 sa Dohodou o zriadení WTO pridala aj k pôvodným členom WTO. Týmto prevzala všetky práva a záväzky voči zmluvným stranám GATT od roku 1948, t.j. od vstupu bývalej ČSFR ku GATT. Z členstva vo WTO vyplýva povinnosť dodržiavať postupy a záväzky uvedené v dohodách a dohovoroch platných v rámci tejto svetovej organizácie. Spoluprácu s WTO zastrešuje Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré úzko spolupracuje aj s ostatnými orgánmi štátnej správy (napríklad s MZV SR, MF SR, MP SR a pod.). V nadväznosti na spoločnú obchodnú politiku EÚ prezentuje Ministerstvo hospodárstva SR pozície SR k jednotlivým

³⁴ Portál Europa: *Svetový hráč = Vonkajšie vzťahy Európskej únie*. [on-line. [cit. 2010-9-5]. <ec.europa.eu/publications/booklets/move/47/sk.doc>

³⁵ Portál Euroskop. *Vnější ekonomické vztahy. Multilaterální obchodní politika*. [on-line]. <<http://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy/>>

³⁶ viz. predchádzajúca poznámka

problematikám WTO vo Výbore 133 Rady EÚ. Následne Európska komisia zhrnie pozície členských štátov EÚ do spoločnej pozície EÚ a prezentuje ich vo WTO. Slovenská republika má na Stálej misii SR pri OSN a ostatných medzinárodných organizáciách v Ženeve svojich predstaviteľov, ktorí tam pomáhajú presadzovať záujmy Slovenskej republiky.³⁷

2.5.3.2. Bilaterálne obchodné vzťahy

Vedľa podpory mnohostranného obchodného systému sa EÚ angažuje v rozvoji obchodných vzťahov s jednotlivými štátmi alebo skupinami štátov. Dvojstranný charakter obchodných vzťahov EÚ charakterizuje veľký počet preferenčných dohôd a ujednaní, medziregionálnych iniciatív a ďalších dohôd. Veľa z nich je odrazom celkového hospodárskeho a obchodného dosahu EÚ.³⁸ Medzi najvýznamnejšie patria:

A. Preferenčné obchodné dohody³⁹

Preferenčné obchodné dohody umožňujú obojstranné výhodnejšie podmienky pre vzájomnú výmenu tovaru, jednoduchší prístup na trh partnera prostredníctvom znížených alebo nulových ciel, ďalšiu úpravu v oblasti investícií, verejných zakázok, súťaží a pod. a celkovo väčšiu otvorenosť vlastného trhu pre tovar partnera.⁴⁰ Delia sa na dohody o vytvorení colnej únie a dohody o vytvorení zóny voľného obchodu.

Medzi najvýznamnejších preferenčných partnerov EÚ patrí Európske združenie voľného obchodu (ESVO), stredozemné a balkánske štáty, Turecko, s ktorým má uzatvorenú dohodu o colnej únii, ďalej Mexiko, Chile a JAR. V súčasnosti sa EÚ snaží dokončiť jednania o dohodách so skupinami krajín Afriky, Karibiku a Tichomoria, s krajinami Perzského zálivu a so združením MERCOUR. V súlade s novou stratégiou boli v roku 2007 zahájené jednania s Južnou Kóreou, Indiou, štátmi zoskupenia ASEAN, krajinami Strednej Ameriky, Andského spoločenstva a Ukrajiny.

³⁷ Portál Euroinfo. Svetová obchodná organizácia – WTO. [on-line]. [cit. 2010-14-4]. <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=213>>

³⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Společná obchodní politika Evropské unie. [on-line]. <http://www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf>

³⁹ Přehľad najdôležitejších preferenčných a ostatných dohôd SR s tretími krajinami viz. Príloha č.1

⁴⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Změny v oblasti zahraničněobchodní politiky. Souvislosti se vstupem do EÚ. [on-line]. [cit. 2010-4-20]. <<http://download.mpo.cz/get/26809/29280/316950/priloha001.ppt>>

Rozvojovým krajinám uľahčuje EÚ prístup na svoj trh poskytovaním jednostranných výhod podľa Všeobecného systému preferencií alebo na základe zvláštnych predpisov pre krajiny západného Balkánu, Moldavska a pre zámorské územia a teritória.⁴¹

B. Dohody EÚ o poskytovaní jednostranných preferencií

Rozvinuté krajiny môžu, v súlade s doporučením Konferencie OSN o obchode a rozvoji z roku 1968 a na základe výnimky k doložke najvyšších výhod GATT/WTO, poskytnúť rozvojovým krajinám a územiám jednostranne zvýhodnený prístup na vlastné trhy. Systém musí dodržiavať zásady všeobecnosti, nerekiprocitu a nediskriminácie.⁴²

- *Všeobecný systém preferencií (GSP)*

GSP (Scheme of Generalised Tariff Preferences) je jedným z preferenčných režimov, ktorý sa v EÚ uplatňuje. Ide o špeciálny režim nasmerovaný najmä na rozvojové krajiny, ktorým zaručuje preferenčné zaobchádzanie v obchodovaní t. j. také, ktoré garantuje ich produktom buď bezcolný prístup alebo redukcii ciel.⁴³

EÚ zaviedla systém všeobecných colných preferencií už v roku 1971. Systém zahŕňa tri režimy: Obecný režim, režim EBA (všetko okrem zbraní) pre najmenej rozvinuté krajiny a tzv. GSP + režim, špeciálny režim pre udržateľný rozvoj a dobrú vládu.

Dvadsať jeden zámorských území a teritórií (OCT) je ústavne zviazaných so štyrmi členmi EÚ (Dánskom, Francúzskom, Holandskom a Veľkou Britániou). EÚ poskytuje pre všetky výrobky z týchto krajín od roku 1963 bezcolné zaobchádzanie na nerekipročnom základe. Od roku 1999 sa EÚ snaží aj o stabilizáciu a pridruženie regiónu Západného Balkánu (Chorvátsko, Macedónie, Albánska, Čiernej Hory, Bosny a Hercegoviny, Srbska). Do roku 2010 ponúka tomuto regiónu obchodné preferencie,

⁴¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Vnější obchodní vztahy EU – společná obchodní politika*. [on-line]. [cit.2010-4-21]. <download.mpo.cz/get/35363/39756/467903/priloha001.doc>

⁴² Portál Euroskop. *Vnější vztahy. Jednostranné preference*. [on-line]. <<http://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy/>>

⁴³ CHOVANOVÁ, Zuzana: *Clo a Európska únia – Diplomová práca*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, [on-line]. <<http://vili.uniba.sk:8880/ddp/dostupne/2007-PA-YxqhgC/2007-PA-YxqhgC.pdf>>

ktoré umožňujú bezcolný a kvantitatívne neobmedzený prístup takmer všetkého tovaru na trh EÚ.⁴⁴

C. Regionálne iniciatívy

EÚ vyvíja v rámci SOP aktívnu účasť v rade regionálnych iniciatív, prostredníctvom ktorých sa snaží o upevňovanie mnohostranného obchodného systému. Najdôležitejšou prioritou v tejto oblasti je posilňovanie obchodných vzťahov s Áziou aj preto, že je najväčším regionálnym obchodným partnerom EÚ a smeruje tam až 21 % celkového vývozu EÚ. EÚ ďalej rozvíja vzťahy aj s krajinami Strednej a Latinskej Ameriky, ktorých obchodné vzťahy zastrešujú Rámcové dohody o spolupráci a výhody z GSP.⁴⁵

D. Ostatné bilaterálne vzťahy

EÚ uplatňuje nepreferenčné zaobchádzanie (výlučne v režime doložky najvyšších výhod) na dovoz z deviatich členských krajín WTO, ktoré zároveň patria k vyspelým ekonomikám sveta. Patria sem: USA, Austrália, Kanada, Japonsko, Nový Zéland, Hongkong, Taiwan, Kórejská republika a Singapur.⁴⁶

2.5.4. Presadzovanie záujmov SR v EÚ a jej vplyv na tvorbu SOP EÚ

Spoločná obchodná politika SR bude pokračovať v aktívnom ovplyvňovaní tvorby spoločnej pozície EÚ a využívať výhody jej negociačnej sily. Popri snahe SR presadiť sa na trhu EÚ má Slovensko v oblasti zahranično-obchodnej politiky záujem tiež o ďalšiu liberalizáciu medzinárodného obchodu a budovanie lepšieho prístupu na trhy nečlenských krajín. SR aj naďalej podporuje dosiahnutie ambiciózných a vyvážených výsledkov multilaterálnych rokovaní na pôde WTO, známeho pod názvom Rozvojová agenda z Doha (DDA) a zároveň podporovala prijatie strategického dokumentu “Globálna Európa: konkurovanie svetu” (Global Europe: Competing the World). Dokument predstavuje stratégiu EK, ktorá má zabezpečiť otváranie zahraničných trhov a zabezpečiť

⁴⁴ Portál Euroskop. *Vnější vztahy. Jednostranné preference*. [on-line]. < <http://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy/> >

⁴⁵ Businessinfo. Společná obchodní politika Evropské unie. [on-line]. < www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf >

⁴⁶ Businessinfo. Společná obchodní politika Evropské unie. [on-line]. < www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf >

konkurencieschopnosť európskych firiem na týchto trhoch. Slovensko ďalej podporuje odstraňovanie tarifných i netarifných prekážok obchodu s významnými obchodnými partnermi ako sú Rusko, Ukrajina, Kórea, India alebo krajiny Balkánu. S Ruskou federáciou podporuje Slovensko snahu EÚ uzatvoriť komplexnú dohodu o partnerstve a spolupráci a s krajinami Afriky, Karibskej a Tichomorskej oblasti (ACP) usiluje o uzatvorenie dohôd o hospodárskom partnerstve (Economic Partnership Agreements – EPAs).⁴⁷

2.5.5. Dopady na obchod SR s tretími krajinami v súvislosti s uplatňovaním SOP

Vstupom do EÚ sa Slovensko stalo súčasťou vnútorného trhu a voči tretím krajinám začalo uplatňovať Spoločný colný sadzobník, prebrala všetky zmluvné záväzky EÚ a stala sa zmluvnou stranou všetkých obchodných zmlúv a dohôd, ktoré EÚ uzavrela s tretími krajinami. V dôsledku toho, sa dá v niektorých prípadoch predpokladať zmena obchodných partnerov, nakoľko sa môže ukázať, že na základe nových podmienok sa oplatí dovážať z iných tretích krajín. Dôvodom je, že EÚ môže poskytovať rozdielne colné režimy niektorým nečlenským krajinám alebo môže mať uzavretú takú obchodnú dohodu, ktorá mení podmienky obchodu v porovnaní s predvstupovým obdobím.

Z predchádzajúcich kapitol už vieme, že vstup Slovenska do EÚ mal veľmi pozitívny vplyv na vývoj vzájomného obchodu SR a EÚ. V tejto časti sa preto zameriam na vývoj obchodu SR s tretími krajinami po našom vstupe do EÚ. Opäť použijem vývoz a dovoz, pretože práve oni sú najdôležitejšími ukazateľmi efektivity a uplatňovania cieľov SOP.⁴⁸ EÚ uplatňuje voči istej skupine krajín preferenčné (znížené) clá alebo existuje druhá skupina krajín s nepreferenčnými clami, čo znamená vyššie dovozné clá. Vybrala som preto zástupcov z každej zo skupín. Z preferenčných krajín som zvolila Juhoafrickú republiku a Turecko, z nepreferenčných Japonsko.

⁴⁷ Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2009*. [on-line]. <www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/%24File/zameranie%2520ZP%25202009.pdf>

⁴⁸ VODÁKOVÁ, Petra: Spoločná obchodná politika EÚ. Bakalárska práca. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko – správni fakulta, 2008. [on-line]. [cit. 2010-2-5]. <http://is.muni.cz/th/163069/esf_b/BP.pdf>

Juhoafrická republika⁴⁹

Juhoafrická republika znamená z politických i obchodných záujmov pre Slovensko najvýznamnejšiu krajinu z celého afrického kontinentu a nie je sa čo diviť, Slovensko má obrat zahraničného obchodu s JAR najvyšší v Afrike. Pre slovenský export znamená akúsi vstupnú bránu do dynamicky sa rozvíjajúceho regiónu. EÚ má z Južnou Afrikou uzavrenú dohodu o obchode, rozvoji a spolupráci.

Tab. č. 5: *Vývoj vzájomného obchodu SR s JAR (v mil. USD)*

rok	dovoz	vývoz	obrat	saldo
2001	15,899	4,710	20,609	-11,189
2002	5,668	5,865	11,533	+0,197
2003	7,196	12,919	20,115	+5,723
2004	10,028	44,224	54,252	+34,196
2005	10,754	53,110	63,864	+42,356
2006	22,309	70,600	92,909	+48,291
2007	36,065	98,194	134,259	+62,129
2008	28,161	84,236	112,396	+56,075
2009/III	5,050	10,115	15,165	+5,065

Zdroj: Ministerstvo zahraničných vecí SR

Tabuľka č. 5 zachytáva vývoj obchodu SR s JAR od roku 2001. Jasne teda môžeme konštatovať, že sa objem vzájomnej obchodnej výmeny od roku 2003 niekoľkonásobne zvýšil až na viac ako 134 mil. USD v roku 2007, z toho export 98, 2 mil., import 36 mil. USD. Najväčší podiel na tom majú osobné automobily a ich súčasti, ktoré tvoria dlhodobo dve tretiny slovenského exportu do JAR.

⁴⁹ Spracované podľa: Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Južná Afrika*. [on-line]. <[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&ALPHA=J&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta-prehľad_statov_podľa_prislušnosti_k_zu&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/\(vw_ByID\)/ID_DD6D7A23253E41F7C125707A00408DE8#bookObchEkonVztahy](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&ALPHA=J&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta-prehľad_statov_podľa_prislušnosti_k_zu&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/(vw_ByID)/ID_DD6D7A23253E41F7C125707A00408DE8#bookObchEkonVztahy)>

Turecko⁵⁰

Turecko predstavuje z dlhodobého pohľadu pre Slovensko zaujímavý a pomerne perspektívny trh. Pre rozvoj bilaterálneho obchodu medzi SR a Tureckom mala zásadný význam Dohoda o voľnom obchode z roku 1997, ktorá priniesla zrušenie taríf na približne 70 % priemyselných tovarov. Do roku 2000 sa postupne odbúrali dovozné clá aj na tzv. citlivé položky.

V rámci harmonizácie zmluvnej základne SR so spoločnou obchodnou politikou EÚ sa SR a Turecko dohodli na ukončení Dohody o voľnom obchode. Tým sa podmienky pre slovenských exportérov od 1. 5. 2004 zlepšili, pretože sa vyrovnali podmienkam pre exportérov z krajín EÚ, s ktorou má EÚ od roku 1996 uzatvorenú colnú úniu.

Tab. č. 6: *Vývoj vzájomného obchodu SR s Tureckom (v mil. USD)*

rok	dovoz	vývoz	obrat	saldo
2000	33,3	42,2	75,5	+8,9
2001	65,8	46,6	112,4	-19,2
2002	78,8	87,2	166,0	+8,4
2003	110,5	155,6	260,1	+45,2
2004	160,1	192,3	352,4	+32,2
2005	201,125	316,853	517,978	+115,729 mil. USD
2006	276,8	404,91	681,71	+128,11mil USD
2007	11	355,22	582,54	937,76 mil. USD

Zdroj: Ministerstva zahraničných vecí SR

V súčasnosti Turecko rokuje o vstupe do EÚ.

Od vzniku smaostatnej Slovenskej republiky pretrvávala v obchodnej výmene s Tureckom aktívna obchodná bilancia (výnimku tvorili roky 1996 a 2001), pričom do roku 2007 sa obrat viac ako späťnásobil.

⁵⁰ Spracované podľa: Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Turecko*. [on-line]. <
[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&ALPHA=T&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta-prehľad_statov_podľa_prislušnosti_k_zu&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/\(vw_ByID\)/ID_733353A7613C1B19C125707A0044DA7A](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&ALPHA=T&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta-prehľad_statov_podľa_prislušnosti_k_zu&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/(vw_ByID)/ID_733353A7613C1B19C125707A0044DA7A)>

V roku 2001 obrat predstavoval 112,4 mil. USD, v roku 2005 skoro 520 mil. USD a v roku 2006 dosiahol takmer 682 mil. USD (viz. Tab. č. 6). Najväčšiu dynamiku rastu obchodu možno pozorovať medzi rokmi 2004 a 2005, kde sa vývoz v roku 2005 zvýšil o takmer 70 % oproti roku 2004. Dynamika rastu vzájomnej výmeny sa síce v nasledujúcich rokoch spomalila, ale aj naďalej vykazuje rast.

Tabuľka síce zaznamenáva vývoj len do roku 2007, ale to nám nebráni konštatovať, že prijatím spoločnej obchodnej politiky sa zvýšili exportné príležitosti Slovenska v Turecku a naopak Turecku dovozné príležitosti na slovenskom trhu a tým sa celkový objem obchodu niekoľkonásobne zvýšil.

Japonsko⁵¹

V oblasti hospodárskych vzťahov sa Slovensko sústreďuje predovšetkým na získanie priamych zahraničných investícií a podporu vývozu do Japonska. Platnosť obchodnej dohody medzi Japonskom a ČSFR z roku 1992, do ktorej SR pristúpila, vypršala k 17. októbru 2004. Zmluvný rámec spolupráce tvorí dohoda o zabránení dvojitého zdanenia v odbore daní z príjmu z roku 1977. Z hľadiska objemu obchodného obratu sa Japonsko radí medzi našich najvýznamnejších mimoeurópskych obchodných partnerov. Objem vzájomnej obchodnej výmeny má v posledných rokoch rastúci trend. Obchodná bilancia naopak vykazuje negatívny, čo platí ale pre celú EÚ.

Vstup SR do EÚ priniesol novú dynamiku vývoja najmä do oblasti ekonomickej spolupráce. Japonské subjekty začali vnímať Slovensko ako vstupnú bránu nie len na trhy Európy, ale aj Ruska a Ukrajiny.

V Tabuľke č. 7 môžeme vidieť ako vzrástol vzájomný obchod SR a Japonska od roku 2003. Pritom najväčší medziročný rast exportu do Japonska možno zaznamenať v roku 2004 oproti roku 2003, pričom v konkrétnom vyjadrení vzrástol o 52 mil. USD, čo predstavuje nárast o 135 % . Dovozy takisto vzrástol v tomto období, keď v roku 2003

⁵¹ Spracované podľa: Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Japonsko*. [on-line]. <
[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&ALPHA=J&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta-prehľad_statov_podľa_príslušnosti_k_zu&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/\(vw_ByID\)/ID_079D9EFA30E94D05C125707A004066F1>](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&ALPHA=J&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta-prehľad_statov_podľa_príslušnosti_k_zu&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/(vw_ByID)/ID_079D9EFA30E94D05C125707A004066F1>)

predstavoval 181 mil. USD v roku 2004 to bolo už takmer 580 mil. USD, čo je nárst o 318 %.

Tab. č. 7: *Vývoj vzájomného obchodu SR s Japonskom* (v mil. USD)

rok	dovoz	vývoz	obrat	saldo
2003	181	37	218	-144
2004	576	89	668	-490
2005	649	88	777	-561
2006	905	111	1016	-794
2007	785	106	891	-679
2008/VI	522	57	579	-465

Zdroj: Ministerstvo zahraničných vecí SR

Celkovo je teda možné povedať, že z hľadiska obchodu sa zlepšil prístup na trhy tretích krajín v súvislosti s novými podmienkami spoločnej obchodnej politiky, zvýšil sa objem obchodnej výmeny a to ako z nášho pohľadu tak z pohľadu tretích krajín a zároveň, že sa EÚ svojou obchodnou politikou snaží o lepšie zapojenie tretích krajín do medzinárodného obchodu.

3. Zhodnotenie silných a slabých stránok vstupu Slovenska do EÚ

Vstup Slovenska do EÚ priniesol značné množstvo výhod, ale nesie so sebou aj určité nevýhody. Výhody rovnako ako nevýhody môžu byť posudzované z rôznych uhlov pohľadov. Preto pri úvahách o kladoch a záporoch vstupu SR do EÚ treba brať do úvahy, že nevýhody sa priamo odvíjajú od výhod.

V tejto časti som sa snažila vecne a jasne zhodnotiť najdôležitejšie dopady integrácie ako kladné tak i záporné a rozdeliť ich podľa oblasti vplyvu na ekonomické a neekonomické výhody či nevýhody.

3.1. Ekonomické a neekonomické výhody vstupu do EÚ⁵²

3.1.1. Ekonomické výhody

V podmienkach jednotného trhu je pohyb tovaru do EÚ vyrobený na Slovensku neobmedzený, všetky clá na tovary dovážané z EÚ boli zrušené, bol zavedený Spoločný colný sadzobník. Odstránenie akýchkoľvek obchodných a technických bariér má za následok zvýšenie objemu vzájomného obchodu medzi SR a EÚ a zároveň jednotný trh umožňuje priamy kontakt s výrobcami krajín EÚ, čo v konečnom dôsledku znamená zvyšovanie konkurencie vo všetkých sektoroch ekonomiky a to je spojené s väčšou ponukou, lepšou kvalitou, širším sortimentom a nižšími cenami.

V podmienkach schengenského priestoru vznikli úspory spojené s odstránením colnej a pasovej kontroly a úspory spojené s ochranou hraníc.

V dôsledku zvyšovania konkurencie a v snahe výrobcov v nej obstať sa modernizujú výrobné kapacity, zavádzajú modernejšie high-tech výrobky, čo má pozitívny efekt na zvýšenie produktivity a kvality výrobkov, z čoho má úžitok spotrebiteľ.

⁵² Spracované podľa: FIGEL, Ján, ADAMIŠ, Miroslav: *Slovensko a Európska únia. Slovensko naceste do Európskej únie*, Bratislava: Úrad vlády Slovenskej republiky, 2004, 3. vydanie, s. 207, ISBN 80-89180-01-9

V oblasti voľného pohybu osôb je najdôležitejší neobmedzený pohyb osôb a pracovných sil v krajinách EÚ, to má za následok uľahčenie vycestovania, čím sa rozšírili možnosti pracovania i študovania v priestore EÚ.

Voľný pohyb služieb priniesol možnosť slobodne zriaďovať a prevádzkovať živnosti a podniky v ktoromkoľvek členskom štáte.

Voľný pohyb kapitálu znamená neobmedzený pohyb investícií a peňažných prostriedkov v rámci vnútorného trhu EÚ. Rozvoj podnikateľskej činnosti podporuje príliv zahraničného kapitálu, tým sa urýchljuje proces reštrukturalizácie slovenskej ekonomiky, ekonomický rast, rast zamestnanosti, vývoz našich výrobkov do krajín EÚ. Popri priamych účinkoch zahraničného kapitálu do SR pôsobia i nepriame (vplyv na sociálnu oblasť, zamestnanosť, vývoj obchodnej a platobnej bilancie, technológie atd.).

Výhodou v oblasti financií je možnosť čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych a iných fondov EÚ, ktoré napomáhajú znižovať rozdiely medzi regiónmi členských štátov, zlepšeniu v oblasti politiky zamestnanosti, odbornej kvalifikovanosti, poskytujú finančné prostriedky malým a stredným podnikom.

Pozitívny dopad implementácie spoločnej poľnohospodárskej politiky možno vidieť v stabilizovaní poľnohospodárskej politiky, v jasnom definovaní pravidiel poskytovania podpôr platných pre vymedzené časové obdobie, zvýšenie podpôr pre SHR (samostatne hospodáriaci roľník) v porovnaní pred vstupom do EÚ. Najväčší prínos vstupu do EÚ pociťujú pestovatelia cukrovej repy, ktorým podstatne vzrástli odbytové ceny.⁵³

Vďaka prijatiu spoločnej meny- eura nie sú podniky vystavené kurzovému riziku, čo umožňuje spoľahlivejšie dlhodobé programovanie rozvoja podnikov. Eurozóna predstavuje stabilnejšie podnikateľské prostredie a z toho vyplývajúce urýchlenie reálnej konvergenencie. Zároveň boli odstránené náklady spojené so zaistovaním rizika (hedging), ktoré tvorili významnú časť nákladov podniku. Tieto skutočnosti sa premietajú do zrýchleného hospodárskeho rastu, prostredníctvom ktorého rastie zamestnanosť

⁵³ BIELIK, P: *Integračné procesy v Európe a slovenské poľnohospodárstvo*. [on-line]. [cit. 2010-4-5]. <<http://www.agris.cz/etc/textforwarder.php?iType=2&iId=125751&PHPSESSID=bb>>

a príjmy, z čoho benefitujú občania. Pre všetky subjekty znamená spoločná mena zníženie nákladov spojených s konverziou meny.

Po prevzatí spoločnej obchodnej politiky (spoločnej obchodnej tarify) sa zjednodušil a zvýšil prístup tretích krajín na trhy EÚ a naopak prístup krajín EÚ na trhy tretích krajín. Slovensko tým získalo nové odbytištia pre svoju produkciu a nových obchodných partnerov (viz. kapitola 2. 5. 5).

3.1.2. Neekonomické výhody

Slovensko sa svojim vstupom zaradilo k najvyspelejším krajinám Európy, k zóne stability. Posilnila sa jeho dôveryhodnosť, čo so sebou prinieslo záujem zahraničných podnikateľských subjektov.

Vstupom sa otvorila možnosť študovať na najprestížnejších vzdelávacích inštitúciách za rovnakých podmienok, aké využívajú študenti členských krajín EÚ, zároveň platí vzájomné uznávanie dosiahnutej kvalifikácie v EÚ a v SR.

Rozvoj v oblasti justičnej a policajnej spolupráce prispieva k zvýšeniu bezpečnosti občanov.

Zapojenie sa SR do spoločnej enviromentálnej politiky prispieva k zlepšovaniu kvality nášho prostredia.

3.2. Nevýhody vstupu do EÚ

Voľný pohyb tovaru znamená na druhej strane aj väčšiu konkurenciu zahraničných výrobkov na domácom trhu, čo vytvára tlak na domácich výrobcov. Zároveň sa na náš trh dostávajú výrobky nižšej kvality. To si vyžaduje skvalitnenie kontroly výrobkov na trhu, čo znamená vyššie náklady. Existencia slabších podnikateľských subjektov môže táto zvyšujúca sa konkurencia vážne ohroziť, ak sa adekvátne neprispôbia novým podmienkam.

S voľným pohybom osôb súvisí odlyv vysoko kvalifikovaných pracovníkov do zahraničia, mladých ľudí, ale tiež využívanie lacnej pracovnej sily.

Vstupom do únie strácame časť svojej suverenity, vzdávame sa veľkej časti

autonómneho rozhodovania v rôznych oblastiach. Pristupujeme na jednotnú európsku politiku a prijímame pravidlá väčšiny.⁵⁴

Vstupom sme boli nútení prijať spoločnú poľnohospodársku politiku, pričom EÚ udržiava ceny pomerne vysoko, o tretinu vyššie ako v SR.⁵⁵

V oblasti menovej, vznikli náklady spojené so zavedením Eura, s adaptáciou na Euro. Zároveň SR stratilo svoju menovú suverenitu, ztratilo menový kurz ako hlavný stabilizačný nástroj hospodárskej politiky a autonómiu v oblasti fiškálnej politiky.⁵⁶

⁵⁴ Portál Finance. *Existujú i nevýhody vstupu do Európskej únie*. [on-line]. <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/34964-existuji-i-nevyhody-vstupu-do-evropske-unie/>>

⁵⁵ Portál Quazell. *Medzinárodný obchod*. [on-line]. <<http://www.quazell.com/slovensky/mo.html>>

⁵⁶ Informačná štúdia. *Má Slovenská republika prijať spoločnú menu EUR?*. [on-line]. <http://www.kontinualnevdzdelavanie.sk/download_spec.php?sf=78>

Záver

Nedávno uplynulo šesť rokov od vstupu Slovenska do Európskej únie. Nie je to síce dlhý čas, ale stačí na to, aby sme mohli zhodnotiť, aké zmeny priniesol Slovensku a aké reálne dopady na jej ekonomiku a politiku malo a má členstvo v EÚ. Práve to je cieľom mojej práce, ktorý som si v úvode vytýčila a ku ktorému naplneniu prispievajú jednotlivé kapitoly. Cieľom mojej bakalárskej práce bolo analyzovať obchodné vzťahy Slovenska a Európskej únie, ich postupný vývoj od príprav na vstup do EÚ až po súčasnosť a nakoniec definovať hlavné prínosy a riziká vyplývajúce z členstva v EÚ.

Na základe dostupných materiálov som vo svojej bakalárskej práci dospela k niekoľkým záverom a zisteniam. Prvé závery vyplývajú z úvodnej kapitoly, kde som sa snažila charakterizovať cestu Slovenska do Európskej únie, od podania žiadosti o členstvo až po samotné členstvo v EÚ a niektoré základné charakteristiky prístupového procesu. Slovensko už od svojho vzniku veľmi usilovne bojovalo o návrat do spoločného európskeho priestoru a hľadalo si tam miesto ako suverénna krajina. Na tejto ceste si prešlo neľahkým vývojom a premenami, počínajúc vznikom samostatného slovenského štátu, následným hľadaním strategického smeru napredovania, až po jednoznačné zakotvenie v spoločnom európskom priestore. Po celé trvanie integračného procesu sa Európska únia snažila pomáhať kandidátskym krajinám na ich ceste, či už prostredníctvom tzv. Bielej knihy alebo finančnou podporou programu Phare. To všetko prispelo k tomu, aby sa Slovensko úspešne začlenilo do novej, zjednotenej Európy, 1. mája 2004.

V druhej kapitole, ktorá pojednáva o vývoji zahraničného obchodu Slovenska a zároveň o spoločnej obchodnej politike, ktorú muselo Slovensko prijať a začať uplatňovať voči tretím krajinám, som prišla na viacero zistení. V prvom rade, že Slovensku sa v zahraničnom obchode podarilo naplniť snahu preorientovať svoj obchod z krajín bývalej RVHP na krajiny západnej Európy, predovšetkým na tie, ktoré sú súčasťou EÚ. Rozhodujúcu úlohu v tom mal práve vstup Slovenska do EÚ spolu s jeho najväčšími obchodnými partnermi. Dôležitosť trhov EÚ pre Slovensko potvrdzuje aj nárast podielu exportu do týchto krajín z približných 24 % v roku 1993 až na takmer 87 %. V súčasnosti Slovensko realizuje až 80 % obchodu s krajinami EÚ, aj keď ich podiel na celkovom vývoze a dovoze už nezaznamenáva tak veľkú dynamiku ako

v minulosti. Je to spôsobené tým, že Slovensko sa začína orientovať na nové, najmä rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky, akými sú Čína, Kórejská republika alebo Japonsko. Z hľadiska komoditnej štruktúry sa slovenský zahraničný obchod orientuje prevažne na výrobky triedy SITC 7 – stroje a zariadenia, kde najväčšou vývoznou komoditou sú automobily a ich komponenty. Je to spôsobené tým, že Slovensko patrí k jednému z najväčších výrobcov automobilov v EÚ a preto má automobilový priemysel na slovenskom trhu kľúčové postavenie. V ďalšej časti kapitoly charakterizujem hlavné zásady, ciele a význam obchodnej politiky EÚ. Spoločná obchodná politika je politikou, ktorá riadi obchod medzi členskými štátmi a medzi EÚ a tretími krajinami. Slovensko členstvom v EÚ prijala pravidlá spoločnej obchodnej politiky EÚ a tým stratila svoju autonómiu v oblasti vonkajšej obchodnej politiky a prevzala všetky medzinárodné dohody, opatrenia a iné predpisy platné v EÚ. Slovensko sa však aj naďalej, ako člen EÚ, snaží presadzovať svoje záujmy, najmä v oblasti lepšieho prístupu na trhy tretích krajín a v ďalšom odstraňovaní prekážok obchodu s významnými obchodnými partnermi. Keďže SOP výrazným spôsobom upravuje obchodné podmienky s tretími krajinami, otvára tým nové možnosti prístupu na tieto trhy, čo znamená pre Slovensko nové odbytišťa pre domácu výrobu. V poslednej časti kapitoly som sa zamerala na analýzu obchodu SR s troma vybranými krajinami mimo EÚ, aby som ukázala, či ich vzájomnému obchodu pomohol vstup Slovenska do EÚ po tom, čo Slovensko začalo uplatňovať spoločný colný sadzobník a stalo sa zmluvnou stranou všetkých obchodných zmlúv, ktoré EÚ uzavrela s tretími krajinami. U všetkých sledovaných krajín, ich vzájomný obchod po vstupe Slovenska do EÚ výrazne vzrástol, čo dokladujú aj priložené tabuľky o dovoze a vývoze. Možno teda konštatovať, že spoločná obchodná politika EÚ vytvára vhodné podmienky pre prienik na trhy tretích krajín.

Posledná kapitola sa venuje zhrnutiu pozitív a negatív, ktoré nám členstvo v Únii prinieslo a prináša. Samozrejme najviac výhod, ale i nevýhod možno zaznamenať v oblasti jednotného trhu. Okrem výhody voľného pohybu tovaru, ktorý má vplyv na zvýšenie objemu vzájomného obchodu medzi členskými štátmi, prináša jednotný trh aj možnosť voľne sa pohybovať, študovať alebo pracovať v rámci jednotného priestoru EÚ. Ďalšími výraznými výhodami je zvýšenie bezpečnosti, prílev zahraničných investícií, možnosť čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ alebo už spomínaný, lepší

prístup na trhy tretích krajín. V oblasti voľného pohybu tovaru, patrí k nevýhodám, hlavne to, že väčšia konkurencia zahraničných výrobkov vytvára tlak na skvalitnenie produkcie, kontroly a zároveň tlak na malé podnikateľské subjekty, ktorých táto zvýšená konkurencia môže vážne ohroziť. Vstupom sme tiež stratili časť svojej suverenity v rôznych oblastiach, napríklad menovej alebo fiškálnej. V celkovom súčte pozitív a negatív vstúpenia do Európskej únie však prevažujú pozitíva. Aj ja v tejto súvislosti vnímam vstup Slovenska do Európskej únie ako pozitívny, aj keď sa tým naša závislosť na EÚ ešte prehĺbila. Avšak neúčast' by pre nás, predsa len, mala oveľa vážnejšie dôsledky než tie, s ktorými sa vysporadúvame v súčasnosti ako členovia.

Globálna finančná a hospodárska kríza, ktorej dôsledky pociťujeme dnes, poukázala na zraniteľnosť nielen svetovej ekonomiky, ale aj Európskej únie a jej členských štátov, teda aj Slovenska. Avšak byť súčasťou tohto integračného zoskupenia a spoločne hľadať adekvátne riešenia, sa ukazuje ako dobrý základ pre zmiernenie dopadov krízy na obyvateľov Slovenska, Európskej únie. Aby sa však v budúcnosti dalo predchádzať krízam, musí sa zabezpečiť stabilné a zdravé ekonomické prostredie ako na Slovensku, tak v celej Európskej únii. K tomu je však potrebné jasné definovanie priorít. Pre Slovensko bude v budúcnosti najväčšími výzvami najmä pritiahnutie zahraničných investorov, spojené s prílevom priamych zahraničných investícií s pridanou hodnotou vedy, výskumu, inovácií, podpora stredného a malého podnikania a jeho prieniku na zahraničné trhy a taktiež podpora exportu a jeho diverzifikácia i na mimoeurópske teritória.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

- 1) FIGEL, Ján, ADAMIŠ, Miroslav: Slovensko a Európska únia. Slovensko naceste do Európskej únie, Bratislava: Úrad vlády Slovenskej republiky, 2004, 3. vydanie, s. 207. ISBN 80-89180-01-9
- 2) MARCINČIN, Anton, BEBLAVÝ, Miroslav: *Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*, Bratislava: Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu, 2000, s. 375. ISBN 80-968147-1-0
- 3) MICHNÍK, Ľubomír, ŠESTÁK, Jozef: *Slovensko a Európska únia – obchodná politika, vzájomné vzťahy*, Bratislava: Sprint vfra, 1997, s. 207. ISBN 80-88848-11-3
- 4) CIHELKOVÁ, Eva: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, Praha: C. H. Beck, 2003, s. 744. ISBN 80-7179-804-5

Dokumenty stiahnuté z internetu

- 1) Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2009*. [on-line]. [cit.2010-2-4]. <www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/%24File/zameranie%2520ZP%25202009.pdf>
- 2) Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Vyhodnotenie účinnosti vplyvu Proexportnej politiky vlády SR na roky 2007-2013 na exportnú výkonnosť Slovenskej republiky*. [on-line]. [cit.2010-24-4]. <[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F7DCD7CD26B9D351C125767400248298_SK/\\$File/vyhodnotenie_pr_oexportnej%20politiky_SR_2007_2013.rtf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F7DCD7CD26B9D351C125767400248298_SK/$File/vyhodnotenie_pr_oexportnej%20politiky_SR_2007_2013.rtf)>
- 3) Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Projekty PHARE realizované v rezorte MF SR*. [on-line]. [cit.2010-1-5]. <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=4649>>
- 4) Úrad vlády SR. Rokovania vlády SR - Zahraničný obchod s krajinami EÚ. [on-line]. [cit.2010-14-4]. <[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/B1FEF8AB580E25FEC1257023004575F2/\\$FILE/Priloha%20c_6.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/B1FEF8AB580E25FEC1257023004575F2/$FILE/Priloha%20c_6.doc)>
- 5) Ministerstvo hospodárstva SR. Spoločná obchodná politika EÚ. [on-line]. [cit. 2010-4-4]. <www.economy.gov.sk/obchodne-dohody-eu-s-tretimi-krajinami/132428s>

- 6) Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV. Ekonomické a sociálne súvislosti integrácie Slovenska do Európskej únie. Zhrnutie. [on-line]. [cit. 2010-1-5]. <www.ekonom.sav.sk/uploads/projects/ZHRN2DOPSK.pdf>
- 7) Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Změny v oblasti zahraničněobchodní politiky. Souvislosti se vstupem do EÚ.* [on-line]. [cit.2010-6-4]. <<http://download.mpo.cz/get/26809/29280/316950/priloha001.ppt>>
- 8) Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Vnější obchodní vztahy EU – společná obchodní politika.* [on-line]. [cit.2010-4-21]. <download.mpo.cz/get/35363/39756/467903/priloha001.doc>
- 9) KUNOVÁ, Vlasta: *Od pridruženia ku vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie.* [on-line]. [cit.2010-23-4]. <http://www.kbdesign.sk/cla/eu_pravo_na_slovensku/original/4%20Od%20pridruz%20k%20clenstvuPJK.htm>
- 10) Slovenská štatistická a demografická spoločnosť. Pohľady na ekonomiku Slovenska 2010. [on-line]. [cit. 2010-27-4]. <<http://ssds.sk/publikacie/pes/pes2010.pdf>>
- 11) Slovenská štatistická a demografická spoločnosť. Pohľady na ekonomiku Slovenska 2005. [on-line]. [cit. 2010-15-4]. <<http://www.ssds.sk/publikacie/pes/pes2005.pdf>>
- 12) Vplyv rozšírenia EÚ na obchod. [on-line]. [cit. 2010-3-5]. <<http://www.uvtip.sk/slovak/uvtip/iseu/doc/letaky/vplyvrozsireniaeunaobchod.pdf>>
- 13) BIELIK, P: *Integračné procesy v Európe a slovenské poľnohospodárstvo.* [on-line]. [cit.2010-22-4]. <<http://www.agris.cz/etc/textforwarder.php?iType=2&iId=125751&PHPSESSID=b>>
- 14) Businessinfo. *Společná obchodná politika Evropské unie.* [on-line]. [cit. 2010-5-2]. <www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf>
- 15) SOTÁK, Branislav: *Zahraničný obchod SR v období 1993 – 2004.* Diplomová práca. Praha: Karlova univerzita, Fakulta prírodných vied, 2004. str. 51. [on-line]. [cit. 2010-15-4]. <<http://ies.fsv.cuni.cz/work/index/show/id/577/lang/cs>>
- 16) HRONSKÝ, Branislav: *Vývoj a perspektívy komoditnej a teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu SR.* Diplomová práca, Bratislava, Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta, 2007 [on-line]. [cit. 2010-8-4]. <http://diplomovka.sme.sk/zdroj/hronsky_branislav.pdf>

- 17) HORČÍKOVÁ, Ivana: *Volný pohyb tovaru v rámci európskej únie a jeho vplyv na SR*. Diplomová práca. Banská Bystrica: Bankovní institut Vysoká škola Praha, Katedra ekonomie a financií, 2009. [on-line]. [cit. 2010-26-4]. <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:bkIffq8AbxIJ:is.bivs.cz/th/8434/bivs_m/Volny_pohyb_tovaru_v_ramci_EU_a_jeho_vplyv_na_SR.pdf+VOLNÝ+POHYB+TOVARU+V+RÁMCI+EURÓPSKEJ+ÚNIE+A+JEHO+VPLYV+NA+SR&hl=sk&gl=cz>
- 18) CHOVANOVÁ, Zuzana: *Clo a Európska únia*. Diplomová práca. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2007. [on-line]. [cit. 2010-26-4]. <<http://vili.uniba.sk:8880/ddp/dostupne/2007-PA-YxqhgC/2007-PA-YxqhgC.pdf>>
- 19) MAJOROVÁ, Martina: *Analýza vývoja zahraničného obchodu SR (1993-2004)*. Projekt z predmetu makroekonomická analýza. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta ekonomiky a manžmentu, 2006. [on-line]. [cit. 2010-30-3]. <http://www.fem.uniag.sk/Martina.Majorova/files/projekt_makro.pdf>
- 20) KRASULOVÁ, Tatiana: *Ekonometrický model zahraničného obchodu SR*. Diplomová práca. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Matematicko-fyzikálna fakulta, 2000. [on-line]. [cit. 2010-28-3]. <<http://pc2.iam.fmph.uniba.sk/studium/efm/diplomovky/2000/krasulova/krasulova.pdf>>
- 21) KUBÍKOVÁ, Ľubomíra: *Zapojenie ČR do spoločnej obchodnej politiky EÚ*. Bakalárska práca. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vzťahů. 2009. [on-line]. [cit. 2010-27-4]. Databáza kvalifikačných prácí VŠE: <https://www.vse.cz/vskp/public.php?evskp_id=20323>
- 22) MAGNUS, Oto: *Trendy vývoja zahraničného obchodu vo svete*. Bakalárska práca, Banksá Bytrica: Bankovní institut vysoká škola Praha, Katedra ekonómie a financií. 2009. [on-line]. [cit. 2010-15-3]. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:oxyp-3IAmHwJ:is.bivs.cz/th/9695/bivs_b/BC_-_Oto_Magnus.doc>
- 23) Tranfer inovácií – internetový časopis o inováciách v priemysle. *Podpora automobilového priemyslu v období krízy*. [on-line]. [cit. 2010-29-4].

- <<http://www.sjf.tuke.sk/transferinovacii/pages/archiv/transfer/13-2009/pdf/003-008.pdf>>
- 24) Zhodnotenie vývoja vzťahov slovenskej ekonomiky so zahraničím v roku 2006. [on-line]. [cit. 2010-14-4]. <www.ekonom.sav.sk/uploads/projects/Sikulova03.pdf>
- 25) Národná rada SR. *Správa o menovom vývoji v SR za rok 2007*. [on-line]. [cit. 2010-21-4]. <<http://www.nrsr.sk/Dynamic/Download.aspx?DocID=273851>>
- 26) Ekonomický ústav SAV. *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2007*. [on-line]. [cit. 2010-10-4]. <<http://www.ekonom.sav.sk/uploads/projects/Okali03.pdf>>
- 27) Národná banka Slovenska: Makroekonomický vývoj. Vývoj platobnej bilancie v 1. štvrtroku 2009. [on-line]. [cit. 2010-13-4]. <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/MU/Furka_Kyjac09-08-Biatec.pdf>
- 28) Národná banka Slovenska. Analýza konvergenencie slovenskej ekonomiky. Odborný výskum NBS, júl 2008. [on-line]. [cit. 21-4]. <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/08_kol4.pdf>
- 29) Ekonomický aspekt trvalo udržateľného rozvoja. [on-line]. [cit. 2010-20-3]. <www.uniag.sk/SKOLA/rvv/doc/Kapitola_IIB.rtf>
- 30) Trh, Trhový mechanizmus. [on-line]. [cit. 2010-20-3]. <<http://www.hasossamorin.edu.sk/ekonomika.pdf>>
- 31) Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva. [on-line]. [cit. 2010-17-4]. <http://www.upsvarke.sk/projekty/zmluva_ES_112stran.pdf> s. 50

Internetové zdroje

- 1) Portál Euroinfo. *Vzťahy Slovenskej republiky a Európskej únie* [on-line]. [cit. 2010-1-4]. <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1409>>
- 2) Portál Euroinfo. *Vonkajšie vzťahy – kapitola 26*. [on-line]. [cit. 2010-3-4]. <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1268&idf=155&lang=sk>>
- 3) *Slovensko a Európska únia*. [on-line]. [cit. 2010-1-4]. <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/zoznam_liniek/slovensko-a-europska-unia>
- 4) Portál Europskaunia. *Kodanské kritéria*. [on-line]. [cit. 2010-2-4]. <http://www.europskaunia.sk/kodanske_kriteria>

- 5) Informačná štúdia. *Má Slovenská republika prijať spoločnú menu EUR?* [on-line]. [cit. 2010-28-4]. <http://www.kontinualne vzdelavanie.sk/download_spec.php?sf=78>
- 6) Portál Finance. *Existujú i nevýhody vstupu do Európskej unie.* [on-line]. [cit. 2010-28-4]. <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/34964-existuji-i-nevyhody-vstupu-do-evropske-unie/>>
- 7) Ministerstvo hospodárstva SR. *Výsledky zahraničného obchodu SR v roku 2007 a v 1. polroku 2008.* [on-line]. [cit. 2010-10-4]. <<http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:Nco7mdLcO44J:www.economy.gov.sk/vysledky-zahranicneho-obchodu-sr-v-roku-2007-a-v-1--polroku-2008-6895/128580s>>
- 8) Ministerstvo hospodárstva SR. *TARIC – Integrovaná tarifa Spoločenstva.* [on-line]. [cit. 2010-5-5]. <<http://www.economy.gov.sk/integrovana-tarifa-spolocenstva--taric--6666/128351s>>
- 9) Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. *Výbor 133 Rady EÚ.* [on-line]. [cit. 2010-9-4]. <<http://www.mhsr.sk/vybor-133-rady-eu-6590/128275s>>
- 10) Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Zahraničný obchod a podpora exportu.* [on-line]. [cit. 2010-30-3]. <<http://www.mhsr.sk/>>
- 11) Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2010.* [on-line]. [cit. 2010-10-4]. <http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_98CA86E2F7C1ADA6C12576E9003585F0_SK/%24File/Zameranie_ZP_2010.pdf>
- 12) Ministerstvo zahraničných vecí SR. *Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2009.* [on-line]. [cit. 2010-10-4]. <[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/\\$File/zameranie%20ZP%202009.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/$File/zameranie%20ZP%202009.pdf)>
- 13) Ministerstvo zahraničných vecí. *Prehľad štátov podľa príslušnosti k ZÚ.* [on-line]. [cit. 2010-15-4]. <http://www.foreign.gov.sk/sk/cestovanie_a_konzularne_info/staty_sveta-prehľad_statov_podľa_príslušnosti_k_zu>
- 14) Portál Euroinfo. *Svetová obchodná organizácia – WTO.* [on-line]. [cit. 2010-14-4]. <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=213>>

- 15) Portál Euroskop. *Vnější ekonomické vztahy. Jednostranné preference*. [on-line]. [cit. 2010-13-4]. <<http://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy/>>
- 16) Portál Euroskop. *Vnější ekonomické vztahy. Multilaterální obchodní politika*. [on-line]. [cit. 2010-13-4]. <<http://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy/>>
- 17) Portál EuroInfo. *Jednotný trh*. [on-line]. [cit. 2010-4-22]. <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=118>>
- 18) Portál Eplatform. *Spoločná obchodná politika*. [on-line]. [cit. 2010-2-4]. <<http://www.eplato.eu/sk/infocenter/0002/0010/>>
- 19) Portál Euractiv. *Slovensko a Európska únia*. [on-line]. [cit. 2010-30-3]. <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/zoznam_liniek/slovensko-a-europska-unia>
- 20) Ministerstvo spravodlivosti SR. *Vyhodnotenie pripomienky*. [on-line]. [cit. 2010-16-4]. <[https://lt.justice.gov.sk/\(S\(lw1p5ieg0gbmcpbt1vq0bb45\)\)/Document/DocumentDetailsReviewEvaluationDetail.aspx?instEID=49&matEID=886&drCommentDocEID=36846&langEID=1&tStamp=20090123141934343&AspxAutoDetectCookieSupport=1](https://lt.justice.gov.sk/(S(lw1p5ieg0gbmcpbt1vq0bb45))/Document/DocumentDetailsReviewEvaluationDetail.aspx?instEID=49&matEID=886&drCommentDocEID=36846&langEID=1&tStamp=20090123141934343&AspxAutoDetectCookieSupport=1)>
- 21) Ministerstvo životného prostredia. *Národná stratégia trvale udržateľného rozvoja Slovenskej republiky*. [on-line]. [cit. 2010-27-4]. <<http://www.enviro.gov.sk/servlets/files/630>>
- 22) Európska hospodárska a menová únia a slovenská integrácia . [on-line]. [cit. 2010-2-5]. <<http://piotriq.files.wordpress.com/2006/10/europska-hospodarska-a-menova-unia.pdf>>
- 23) Finančné trhy – odborný mesačník pre teóriu a prax finančných trhov. Slovenská mena od svojho vzniku po dnešok. [on-line]. [cit. 2010-28-4]. <<http://www.derivat.sk/index.php?PageID=156&SearchString=Ctibor>>
- 24) Úrad vlády SR. Rokovania: Informácia o vývoji platobnej bilancie za rok 2000. [on-line]. [cit. 2010-10-4]. <[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/4C9BA012C15CD35BC1256A400036B709/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/4C9BA012C15CD35BC1256A400036B709/$FILE/Zdroj.html)>

Štatistiky a publikácie

- 1) Štatistický úrad SR: Štatistika zahraničného obchodu - Elektronické publikácie na stiahnutie, Archív mesačných publikácií: Roky 2002 – 2009. [on-line]. < <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=5728>>
- 2) Štatistický úrad SR: Štatistika zahraničného obchodu - Elektronické publikácie na stiahnutie: Ročenka zahraničného obchodu SR 2008. [on-line]. < <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=20083>>
- 3) Ministerstvo hospodárstva SR. Výsledky zahraničného obchodu: Zahraničný obchod 2004-Január 2010. [on-line]. < <http://www.mhsr.sk/vysledky-zahranicneho-obchodu-6739/128424s>>
- 4) SARIO – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu. Vývoj zahraničného obchodu 2003-2009. [on-line]. < <http://www.sario.sk/?vyvoj-zo-sr>>
- 5) Národná banka Slovenska. Publikácie - Správy o menovom vývoji v SR: 2003-2008. [on-line].<<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/spravy-o-menovom-vyvoji>>
- 6) Národná banka Slovenska: Ekonomický vývoj v SR v roku 1994. [on-line]. <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK1994%5CVS1994_kap01.pdf>
- 7) Národná banka Slovenska. Správa o menovom vývoji v SR v roku 1998. [on-line]. <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK1998%5CVS1998_kap02.pdf>
- 8) Národná banka Slovenska. Správa o menovom vývoji v SR v roku 1999. [on-line]. <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK1999%5CVS1999_kap02.pdf>
- 9) Národná banka Slovenska. Správa o menovom vývoji v SR v roku 2000. <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK2000%5CVS2000_kap02.pdf>
- 10) Národná banka Slovenska. Správa o menovom vývoji v SR za rok 2001. [on-line]. <http://www.nbs.sk/_img/Documents/MPOL%5C2001.PDF>

- 11) Národná banka Slovenska. Správa o menovom vývoji v SR v roku 2003. [on-line].
<http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK2003%5CVS2003_kap02.pdf>
- 12) Národná banka Slovenska. Výročná správa 2003. [on-line].
<http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:QpNty5LtxckJ:www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%25CVyrocnasprava%25CSVK2003%25CVS2003_kap00.pdf>
- 13) Národná banka Slovenska. Výročná správa 2006 – Vonakjšie ekonomické prostredie. [on-line].
<http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK2006%5CVS2006_kap02.pdf>
- 14) Portál Euroekonóm. Ekonomika SR 1993-2010. [on-line].
<<http://www.euroekonom.sk/ekonomika/ekonomika-sr/>>

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 1993–2000 (v mld. Sk).....	19
Tab. č. 2: Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 2001 – 2003 (v mld. Sk).....	19
Tab. č. 3: Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 2004 – 2010 (v mld. Sk).....	23
Tab. č. 4 : Vývoj zahraničného obchodu SR s EÚ (v mld. Sk).....	26
Tab. č. 5: Vývoj vzájomného obchodu SR s JAR (v mil. USD).....	39
Tab. č. 6: Vývoj vzájomného obchodu SR s Tureckom (v mil. USD).....	43
Tab. č. 7: Vývoj vzájomného obchodu SR s Japonskom (v mil. USD).....	44

Zoznam grafov

Graf č. 1: Vývoj zahraničného obchodu SR v rokoch 1993-2003 (v mld. Sk).....	18
Graf č. 2: Vývoj zahraničného obchodu SR (v mld. Sk).....	23
Graf č. 3: Obchod SR s krajinami EÚ 1993-2004 (v mil. Sk).....	25
Graf č. 4: Vývoj zahraničného obchodu SR s EÚ v rokoch 2004 – 2009 (v mld. Sk)....	27
Graf č. 5: Dovoz SR z EÚ podľa tried SITC (v mil. Sk).....	29
Graf č. 6 : Vývoz SR z EÚ podľa tried SITC (v mil. Sk).....	30

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Zoznam najdôležitejších dohôd SR s tretími krajinami

Prílohy

Príloha č. 1: Zoznam najdôležitejších dohôd SR s tretími krajinami

Názov	Podpis
Dohoda o Európskom hospodárskom priestore	Oporto 2.5.1992
Dohoda medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na druhej strane o voľnom obchode	Brusel 22.7.1972
Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na druhej strane o obchode s poľnohospodárskymi výrobkami	Luxemburg 21.6.1999
Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou vo vzťahu k ustanoveniam o spracovaných poľnohospodárskych výrobkoch	Luxemburg 26.10.2004
Asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Tureckom	Ankara 12.9.1963
Rozhodnutie č. 1/95 Asociačnej rady ES – Turecko z 22. decembra 1995 o implementácii finálnej fázy colnej únie	Brusel 22.12.1995
Dohoda o spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a Sýrskou arabskou republikou	Brusel 18.1.1977
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Sýrskou arabskou republikou na druhej strane	Brusel 15.12.2008 (technická paraфа)
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Tuniskou republikou na	Brusel 17.7.1995

druhej strane	
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Štátom Izrael na druhej strane	Brusel 20.11.1995
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Marockým kráľovstvom na druhej strane	Brusel 26.2.1996
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Jordánskym kráľovstvom na druhej strane	Brusel 24.11.1997
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Alžírskou ľudovoudemokratickou republikou na druhej strane	Valencia 22.4.2002
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Libanonskou republikou na druhej strane	Luxemburg 17.6.2002
Európsko-stredomorská asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Egyptskou arabskou republikou	Luxemburg 25.6.2001
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Ukrajinou	Luxemburg 14.6.1994
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Ruskou federáciou	Korfu 24.6.1994
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Moldavskou republikou	Brusel 28.11.1994
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými	Brusel 23.1.1995

štátmi a Republikou Kazachstan	
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Kírgizskou republikou	Brusel 9.2.1995
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Bieloruskou republikou	Brusel 6.3.1995
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Azerbajdžanskou republikou	Luxemburg 22.4.1996
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Arménskou republikou	Luxemburg 22.4.1996
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Gruzínskom	Luxemburg 22.4.1996
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Uzbekou republikou	Florencia 21.6.1996
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Turkmenistanom	Brusel 25.5.1998
Dohoda o spolupráci a colnej únii medzi Európskym spoločenstvom a Republikou San Marino	Brusel 16.12.1991
Dohoda o obchode, rozvoji a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Juhoafrickou republikou	Pretória 11.10.1999
Stabilizačná a asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónia	Luxemburg 9.4.2001
Stabilizačná a asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými	Luxemburg

štátmi a Chorvátskou republikou	29.10.2001
Stabilizačná a asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Albánskou republikou	Luxemburg 12.6.2006
Interim dohoda o obchode a obchodných záležitostiach medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Albánskou republikou	Luxemburg 12.6.2006
Stabilizačná a asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Republikou Čierna Hora	Luxemburg 15.10.2007
Interim dohoda o obchode a obchodných záležitostiach medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Republikou Čierna Hora	Luxemburg 15.10.2007
Stabilizačná a asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Srbskou republikou	Luxemburg 29.4.2008
Interim dohoda o obchode a obchodných záležitostiach medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Srbskou republikou	Luxemburg 29.4.2008
Stabilizačná a asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Bosnou a Hercegovinou	Luxemburg 16.6.2008
Interim dohoda o obchode a obchodných záležitostiach medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Bosnou a Hercegovinou	Luxemburg 16.6.2008
Rámcová dohoda o obchode a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Kórejskou republikou na druhej strane	Luxemburg 28.10.1996
Dohoda o hospodárskom partnerstve, politickej koordinácii a spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Spojenými štátmi Mexickými na druhej strane	Brusel 8.12.1997
Rozhodnutie č. 2/2000 Spoločného výboru ES – Mexiko z 23. marca 2000	Lisabon

	23.3.2000
Asociačná dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho člen. štátmi na jednej strane a Čílskou republikou na druhej strane	Brusel 18.11.2002
Dohoda o rámcovej spolupráci smerujúca k vytvoreniu politickej a hospodárskej asociácie medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Čílskou republikou na druhej strane	Florencia 21.6.1996
Dohoda o medziregionálnej rámcovej spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Južným spoločným trhom a jeho zmluvnými stranami na druhej strane	Madrid 15.12.1995
Dohoda o partnerstve medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a skupinou krajín ACP	Cotonou 23.6.2000

Zdroj: Ministerstvo hospodárstva SR